

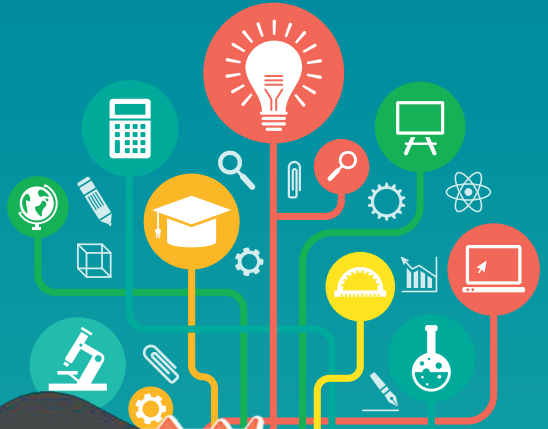
วารสารการศึกษาไทย

THAILAND EDUCATION JOURNAL

สิงหาคม - กันยายน ๒๕๖๑ : ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑๖๖

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
Office of the Education Council
www.onec.go.th

เปิดศักราชใหม่ ประกันคุณภาพการศึกษา

เก็บตก... ปกหน้า
สุภาชัย พันธุ์เดช

สทศ. เปิดทหกรรม “ปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูปประเทศ” ๑๐ – ๑๑ กันยายน ๒๕๖๑

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สทศ.) จัดมหกรรม “ปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูปประเทศ” เมื่อวันที่ ๑๐ - ๑๑ กันยายน ๒๕๖๑ ในวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๖๑ พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานเปิดงาน มีศาสตราจารย์ กิตติคุณ นายแพทย์จรัส สุวรรณเวลา ประธานคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (กอปศ.) ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ เลขาธิการสภาการศึกษา พร้อมคณะผู้บริหาร สทศ. ให้การต้อนรับ ผู้แทน ๔ องค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารการศึกษา ครู นักเรียน และประชาชน ร่วมงานกว่า ๒,๐๐๐ คน ณ โรงแรมเซ็นทรา บาย เซ็นทารา แจ้งวัฒนะ

ในวันที่ ๑๑ กันยายน ๒๕๖๑ ศาสตราจารย์คลินิก นายแพทย์ อุดม คชินทร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปาฐกถาพิเศษ “แนวทางการปฏิรูปการศึกษาสู่การพัฒนาประเทศ”

นอกจากนี้ ภายในงานยังมีกิจกรรมวิชาการที่หลากหลาย ทั้ง Ted Talks สร้างแรงบันดาลใจ “ปลดแอกการเรียนรู้ สู่การพัฒนาประเทศ ๔.๐” โดยนายนิติ ชัยชิตาพร (ป้อมแป้ม) และดร.สุชาติดา วิจิตรวาทิชย์พงษ์ (ไค้ชพลอย) และการเสวนาในหัวข้อต่าง ๆ ที่น่าสนใจ ควบคู่กับการนำเสนอผลงานวิชาการทั้งในรูปแบบนิทรรศการ แผ่นป้าย และการสาดิต กว่า ๒๐ บูธ ใน ๕ หัวข้อ ประกอบด้วย ๑. การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ ๒. การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ๓. การศึกษาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน ๔. การวิจัยและนวัตกรรมทางการศึกษา และ ๕. ครูภูมิปัญญาไทย

สวัสดีค่ะท่านผู้อ่านทุกท่าน ในช่วงที่ผ่านมา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจัดให้มีกิจกรรมที่ยิ่งใหญ่ที่ชื่อว่า **“ปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูปประเทศ”** เป็นการรวบรวมความก้าวหน้าทางการศึกษา ภายในงานมีเสวนาหัวข้อต่าง ๆ ที่น่าสนใจ โดยได้รับเกียรติจาก พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน รวมถึงมีนิทรรศการที่แสดงให้เห็นถึงการจัดการศึกษาในยุคใหม่ ติดตามภาพบรรยากาศงานได้ใน **“เก็บตกปกหน้า”** และอ่านเนื้อหารายละเอียดของงานได้ใน **รายงานพิเศษ ๑ “สศศ.เร่งขับเคลื่อนการศึกษาไทย เปิดมหกรรม ปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูปประเทศ”**

ขณะนี้ เรื่องสำคัญที่กำลังเป็นที่สนใจของทุกฝ่ายในวงการการศึกษา คือ การประกันคุณภาพการศึกษา ที่ผ่านมามีเสียงสะท้อนเป็นระยะว่า ครูต้องใช้เวลามากในการเตรียมเอกสาร เพื่อการประเมิน แต่ต่อไปนี้ **“การประกันคุณภาพการศึกษา”** จะเปลี่ยนไป สถานศึกษาสามารถกำหนดมาตรฐานสถานศึกษาได้ด้วยตนเอง ไม่ต้องเขียนรายงานจำนวนมาก ครูจะมีเวลาสอนอย่างเต็มที่ การประกันคุณภาพการศึกษาจะไม่เป็นภาระอีกต่อไป ติดตามรายละเอียดได้ใน **รายงานพิเศษ ๒ “เปิดศักราชใหม่ การประกันคุณภาพการศึกษา”** และเพื่อสร้างความรับรู้ ความเข้าใจ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดทำวีดิทัศน์เกี่ยวกับการประกันคุณภาพรูปแบบใหม่เสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้สนใจสามารถชมวีดิทัศน์ดังกล่าวได้ เพียงสแกน QR Code ที่ **ปกด้านหลังวารสารการศึกษาไทยฉบับนี้**

หากพูดถึงขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศแล้ว หลายคนอาจสงสัยว่า อันดับการแข่งขันของประเทศจะเป็นเช่นไร วารสารการศึกษาไทยฉบับนี้มีคำตอบ ติดตามอ่านได้ใน **รายงานพิเศษ ๓ “รวมพลังร่วมจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ”** นอกจากนี้ ในเดือนที่ผ่านมา สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้ประกาศยกย่อง **“ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๙”** ผู้มีองค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ โดยได้รับเกียรติจาก หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำนายกรัฐมนตรี เป็นประธานในพิธีมอบเครื่องหมายเชิดชูเกียรติและเกียรติบัตร ติดตามภาพบรรยากาศดังกล่าวได้ใน **“เก็บตกปกหลัง”** ท่านผู้อ่านจะเห็นได้ว่า วารสารการศึกษาไทยฉบับนี้ เข้มข้นด้วยเนื้อหาความก้าวหน้าในการปฏิรูปการศึกษาหลายประเด็น ท่านสามารถติดตามอ่านเนื้อหาที่น่าสนใจหลากหลายได้ในฉบับค่ะ

สุดท้ายนี้ ขอเชิญท่านผู้อ่านทุกท่านร่วมแสดงความคิดเห็น โดยตอบแบบสอบถาม เพียงสแกน QR Code ด้านล่างนี้ เพื่อสำนักงานฯ จะนำไปเป็นข้อมูลในการสร้างความรับรู้ความเข้าใจในเรื่องที่ทุกท่านสนใจต่อไป แล้วพบกันใหม่ฉบับหน้า สวัสดีค่ะ

ขอบคุณค่ะ
บรรณาธิการ

วารสารการศึกษาไทย

THAILAND EDUCATION JOURNAL

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

www.onec.go.th

Office of the Education Council

สิงหาคม - กันยายน ๒๕๖๑ ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑๕๖

สารบัญ

- ๓ รายงานพิเศษ ๑
- สกศ. เร่งขับเคลื่อนการศึกษาไทย
เปิดมทธรรม “ปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูปประเทศ”

สำนักสื่อสารองค์กร

- ๙ รายงานพิเศษ ๒
- เปิดศักราชใหม่การประกันคุณภาพการศึกษา

นิสา หวังทอง
สำนักสื่อสารองค์กร

- ๑๔ รายงานพิเศษ ๓
- รวมพลังร่วมจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาขีดความสามารถ
ในการแข่งขันของประเทศ

สำนักสื่อสารองค์กร

- ๑๘ บทความ ๑
- อาชีวศึกษาไทยในยุคปฏิรูปการศึกษา

ทศยา รัชดาวิวัฒน์
สำนักพัฒนากฎหมายการศึกษา

- ๒๑ บทความ ๒
- สกศ. สร้างความร่วมมือทางการศึกษากับได้หวัน

ชนิษฐา จีรวีริยวงศ์
สำนักนโยบายความร่วมมือกับต่างประเทศ

- ๒๕ บทความ ๓
- การบริหารการศึกษาแบบรัฐร่วมเอกชน :
บทเรียนจากประเทศปากีสถาน

กลุ่มยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาเฉพาะด้าน
สำนักนโยบายและแผนการศึกษา

- ๒๘ บทความ ๔
- ข้อเสนอตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาการศึกษา
เพื่อความเป็นพลเมืองโลก (SDG 4.7)

ดร.ศศิธรณ์ วีระไวยะ
สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา

- ๓๒ บทความ ๕
- รูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา :
กรณีศึกษาสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว
และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรภา ดันติชูเวช

- ๓๔ บทความ ๖
- “ครูภูมิปัญญาไทย” ปรากฏแห่งแผ่นดิน

ดร.ปิยะมาศ เม็ดไธสง
และ เอกพล ดวงศรี
สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

คณะที่ปรึกษา

เลขาธิการสภาการศึกษา
(ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์)

รองเลขาธิการสภาการศึกษา
(ดร.ชัยศ อิมสุวรรณ)

รองเลขาธิการสภาการศึกษา
(ดร.สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์)

ที่ปรึกษาด้านระบบการศึกษา
(นายเฉลิมชนม์ แน่นหนา)

ผู้ช่วยเลขาธิการสภาการศึกษา
(นางเรืองรัตน์ วงศ์ปราโมทย์)

ผู้อำนวยการสำนักอำนวยการ

ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนการศึกษา

ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลจัดการศึกษา

ผู้อำนวยการสำนักพัฒนากฎหมายการศึกษา

ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้

ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา

ผู้อำนวยการกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร

ผู้อำนวยการสำนักนโยบายความร่วมมือกับต่างประเทศ

ผู้อำนวยการสำนักสื่อสารองค์กร

ผู้อำนวยการสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการอิสระ
เพื่อการปฏิรูปการศึกษา

บรรณาธิการ

นางสาวสุวีณา เกนทะนะศิล

ผู้อำนวยการสำนักสื่อสารองค์กร

นางสาวทัศนีย์ เนียมบุบผา

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการ

นางสาวณัฐพร จริยะปัญญา

นางจิตติวรา แห้วเพชร

ถ่ายภาพ

นายสุภาชัย พันธุ์เดช

นายบุริชาติ ทิมพิทักษ์

วัตถุประสงค์การจัดทำ

1. เพื่อรายงานข่าวสารความเคลื่อนไหวความก้าวหน้าเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาในแต่ละเดือน
2. เพื่อนำเสนอตัวอย่างความสำเร็จเกี่ยวกับการปฏิรูปการศึกษาในด้านต่าง ๆ ต่อสาธารณชน
3. เพื่อเป็นสื่อในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างสำนักงานเลขาธิการสภาศึกษากับบุคคล/หน่วยงานต่าง ๆ

ISSN : 1686 - 5073

Education EXPO 2018

ปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูปประเทศ

รายงาน
พิเศษ
สำนักสื่อสารองค์กร

สรุป. เร่งขับเคลื่อนการศึกษาไทย เปิดมหกรรม “ปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูปประเทศ”

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา จัดงานมหกรรม “ปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูปประเทศ” โดยมี พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง รองนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ เลขาธิการ สภาการศึกษา ให้การต้อนรับ มหกรรมครั้งนี้ ศาสตราจารย์กิตติคุณ นายแพทย์จรัส สุวรรณเวลา ประธานคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (กอปศ.) คณะผู้บริหารขององค์กรหลัก กระทรวง ศึกษาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู นักเรียน และประชาชน เข้าร่วมงานกว่า ๒,๐๐๐ คน ระหว่างวันที่ ๑๐ - ๑๑ กันยายน ๒๕๖๑ ณ โรงแรมเซ็นทารา บาย เซ็นทารา

พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง รองนายกรัฐมนตรี กล่าวโดยสรุปว่า สภาวะการณ์โลกปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็วประจวบกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของประชากร ทำให้ประเทศไทยต้องปรับตัวและปรับทิศทางในการพัฒนาประเทศ และเตรียมกำลังคนให้มีความพร้อมเพื่อสร้างผลิตภาพที่สูงขึ้นให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก และการเข้าสู่ประเทศไทย ๔.๐ ทั้งนี้ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน รัฐบาลให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการศึกษาที่ต้องเร่งขับเคลื่อน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้ทัดเทียมนานาชาติ คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (กอปศ.) จึงได้กำหนดแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาให้มีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษา และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยกำหนดประเด็นการปฏิรูปไว้ทั้งสิ้น ๗ เรื่อง ประกอบด้วย ๑. การปฏิรูประบบการศึกษาและการเรียนรู้โดยรวมของประเทศโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับใหม่และกฎหมายลำดับรอง ๒. การปฏิรูปการพัฒนาเด็กเล็กและเด็กก่อนวัยเรียน ๓. การปฏิรูปเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ๔. การปฏิรูปกลไกและระบบการผลิต คัดกรอง และพัฒนาผู้ประกอบการวิชาชีพครูและอาจารย์ ๕. การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ ๒๑ ๖. การปรับโครงสร้างของหน่วยงานในระบบการศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายในการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และ ๗. การปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้โดยการพลิกโฉมด้วยระบบดิจิทัล และได้กล่าวชื่นชมสำนักงานเลขาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนที่ได้ร่วมแรงร่วมใจกันขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาตามยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๙ ให้เป็นรูปธรรม

ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ เลขาธิการสภาการศึกษา

กล่าวโดยสรุปว่า รัฐบาลมีนโยบายการปฏิรูปประเทศซึ่งได้กำหนดให้การปฏิรูปการศึกษาเป็นประเด็นสำคัญในการเปลี่ยนแปลงประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต่างร่วมกันดำเนินการเพื่อพัฒนาการศึกษาให้สามารถตอบโจทย์ตามความต้องการของประเทศและประชาชนจนประสบความสำเร็จ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและเครือข่ายความร่วมมือจากทุกภาคส่วน จึงได้จัดงานมหกรรม “ปฏิรูปการศึกษา ปฏิรูปประเทศ” ขึ้น เพื่อเป็นเวทีแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ทั้งระดับนโยบาย ระดับปฏิบัติ และผู้รับบริการ ในประเด็นแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในมิติต่าง ๆ กรณีตัวอย่างที่ดี (Best practice) ในการจัดการศึกษา และสร้างความร่วมมือ

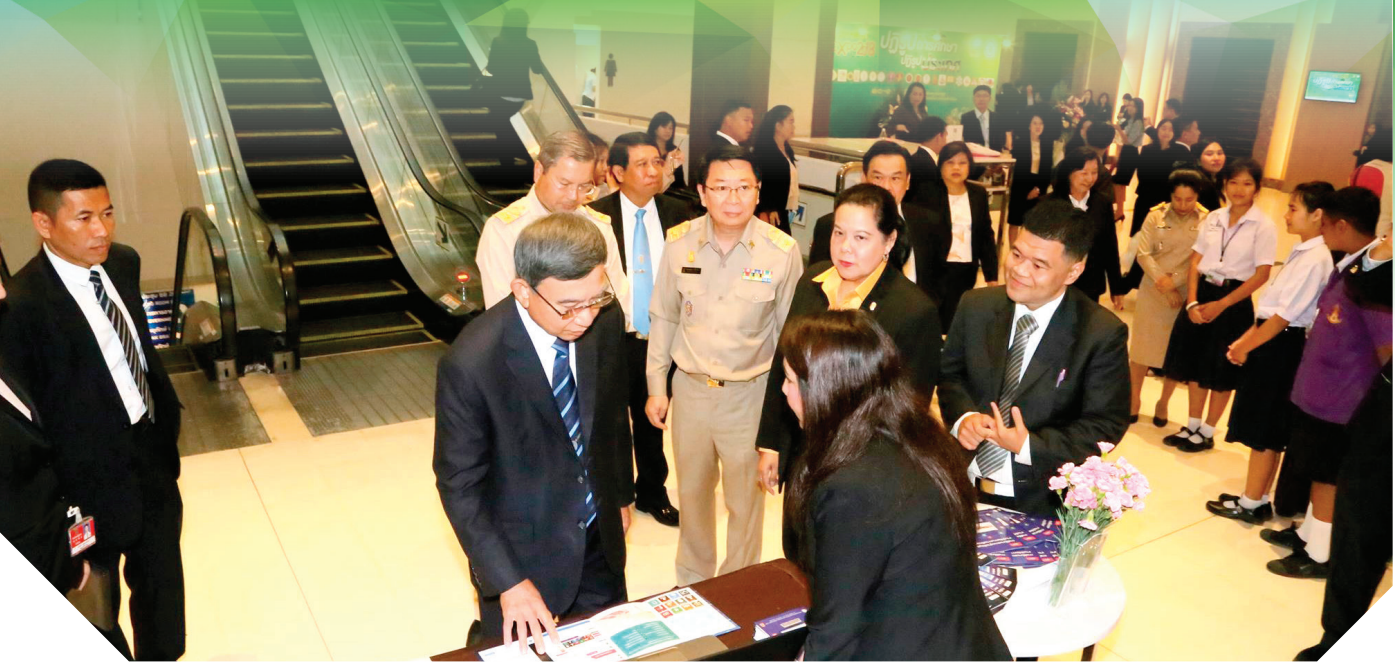
ในการพัฒนาการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา ภายในงานจึงมีกิจกรรมวิชาการที่หลากหลาย ทั้งเสวนาอภิปราย ประชุมกลุ่มย่อย และการนำเสนอนิทรรศการ แผ่นป้าย และการสาธิต ซึ่งเป้าหมายใหญ่ คือ ต้องการให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมปฏิรูปการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนให้ประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

ศาสตราจารย์คลินิก นายแพทย์อุดม คชินทร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ปาฐกถาพิเศษ ในหัวข้อ “แนวทางการปฏิรูปการศึกษาสู่การพัฒนาประเทศ” กล่าวโดยสรุปว่า โลกในศตวรรษที่ ๒๑ อาศัยนวัตกรรมเป็นตัวขับเคลื่อนในการสร้างความสามารถในการแข่งขัน อาชีพบางอาชีพอาจถูกแทนที่ด้วยระบบอัตโนมัติ หรือปัญญาประดิษฐ์ (AI) การศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนให้เท่าทันโลกดิจิทัล และตอบโจทย์ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี รวมถึงนโยบายประเทศไทย ๔.๐ ในการปฏิรูปการศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนใหม่ทั้งหลักสูตร กระบวนการคิด รูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กเยาวชนมีทักษะในศตวรรษที่ ๒๑ สามารถปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้ ปัจจุบันการศึกษายังไม่สามารถทำให้เด็กรู้จักตนเอง ไม่ทราบตัวตนชอบหรือถนัดอะไร ไม่สามารถพัฒนาศักยภาพตนเองอย่างถูกทาง ยังยึดหลักการท่องจำความรู้

เพื่อใช้ในการสอบ ถูกตีกรอบด้วยความต้องการของพ่อแม่ และค่านิยมทางสังคม เมื่อจบการศึกษาก็ไม่แน่ชัดว่าจะมีงานรองรับหรือไม่ ขณะนี้เทคโนโลยีจะเข้ามามีบทบาทแทนที่แรงงานมนุษย์ จากข้อมูลของธนาคารโลก ระบุว่าปี ๒๐๓๐ เด็กประเทศไทยที่เรียนจบจะตกงาน ร้อยละ ๗๒ การทำงานจะถูกทดแทนด้วยเทคโนโลยี เครื่องมือ หุ่นยนต์ เอไอ ในขณะที่บริษัทยักษ์ใหญ่รับสมัครงานแบบไม่เน้นที่ปริญญา และพบว่ามีมหาวิทยาลัยหลายแห่งปิดตัวไปแล้ว ทั้งปัจจุบันนักศึกษาปี ๑ ทุกมหาวิทยาลัยลดลง ๗๐ % ดังนั้น หลักสูตรในระดับอุดมศึกษาต้องปรับตัวให้ทันสมัย สร้างการบูรณาการการเรียนรู้ร่วมกันมากขึ้น สามารถตอบโจทย์ให้นักศึกษามีคุณภาพ และตอบโจทย์ประเทศได้ การเตรียมความพร้อมผู้เรียนยุคใหม่ ความรู้อาจล้าหลังได้ แต่สิ่งสำคัญ คือ การสร้างสมรรถนะของผู้เรียนโดยเรียนรู้จากการทำงาน เรียนรู้จากประสบการณ์ และเรียนรู้อย่างมีเป้าหมายเน้นการใช้ความรู้สร้างนวัตกรรม รู้จักคิด วิเคราะห์ สถานศึกษาทุกระดับต้องปรับตัวสร้างกลไก บูรณาการ กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง ศึกษา วิจัย ฝึกอบรม การพัฒนาวิชาชีพให้ตอบสนองความต้องการของ ภาคอุตสาหกรรม และพร้อมปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลง เพื่อตอบโจทย์อนาคต การปฏิรูปการศึกษาต้องทำให้เป็นรูปธรรม เพราะสถานศึกษาไม่ใช่เพียงโรงเรียน สอนหนังสือ แต่สถานศึกษาทุกระดับต้องเป็นแหล่ง เรียนรู้ตลอดชีวิตของคนทุกช่วงวัย ที่ช่วยเสริมทักษะชีวิต เตรียมอาชีพ เตรียมอนาคต จึงจะเรียกได้ว่าเป็น การศึกษาในยุค ๔.๐ อย่างแท้จริง

ภายในงานมีการเสวนาทางวิชาการในหัวข้อต่าง ๆ ที่หลากหลาย มี Ted Talks สร้างแรงบันดาลใจ และการจัดนิทรรศการสาธิต ที่น่าสนใจ

เสวนาเรื่อง **“ปฏิรูปห้องเรียนไทย สู่ห้องเรียนแสนสุข สนุกคิดวิเคราะห์ ยุค ๔.๐”** โดย นางสาวศศกมล บุรุษภูงะ โรงเรียนเกษมพิทยา แผนกอนุบาล นายอนุภาพ บุญกวิน โรงเรียนอนุบาลนครปฐม ดร.สิทธิโชค ทับทอง โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ นางสาวประทีน เลียนจำรุญ วิทยาลัยเทคนิคพังงา ดำเนินรายการโดย ดร.นิภาพร กุลสมบุรณ์ สรุปได้ว่าการเรียนรู้อย่างมีความสุข จำแนกได้ ๔ ระดับ คือ **๑) ระดับอนุบาล** เป็นวัยของการพัฒนาอารมณ์ จิตใจ ร่างกาย สติปัญญา รากฐานการเรียนรู้เริ่มขึ้นในวัยนี้ เป็นวัยที่ริเริ่มการสร้างสรรค์ ถ้าเด็กได้รับการพัฒนาอย่างถูกต้องแล้ว สิ่งที่ดีที่ถูกต้องจะบันทึกในสมองของเด็ก จนเด็กเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ การเรียนรู้ในวัยนี้จะเกิดขึ้น

ในทุก ๆ กิจกรรม ดังนั้นครูจึงต้องมีความพร้อมในการปรับรูปแบบการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสถานการณ์

๒) ระดับประถมศึกษา คือ วัยที่ฝึกฝนพัฒนาเด็กให้มีความสามารถในด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น การไปโรงเรียนเรียนรู้วิชาต่าง ๆ หัดอ่านและเขียนหนังสือ เล่นกีฬา งานอดิเรก เข้าร่วมทำกิจกรรมที่หลากหลาย ได้สร้างสรรค์งานที่ทำให้เด็กเกิดความพึงพอใจขึ้นหลายชิ้น จนกลายเป็นความสามารถ และรู้สึกภูมิใจว่าตนเองทำอะไรได้ เด็กจะสามารถรับรู้ความรู้สึกครูโดยตรง ครูจึงต้องแสดงออกอย่างเหมาะสม สอนด้วยความสนุกและเป็นมิตรกับนักเรียน

๓) ระดับมัธยมศึกษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้สำรวจความถนัด และความสนใจของตนเอง อีกทั้งมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ญาณ คิดสร้างสรรค์ และคิดแก้ปัญหา มีทักษะในการดำเนินชีวิต เพิ่มพูนความรู้และทักษะเฉพาะด้าน มีทักษะการใช้เทคโนโลยีเพื่อเป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความสมดุลทั้งด้านความรู้ ความคิด ความดีงาม และมีความภูมิใจในความเป็นไทย ตลอดจนใช้เป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ หรือการศึกษาต่อ

๔) ระดับอาชีวศึกษา เป็นการศึกษาทางสายอาชีพ ซึ่งมีให้เลือกหลากหลายตามความสนใจ มีหลักสูตรทั้งการปฏิบัติ และหลักสูตรทฤษฎีที่มีการผสมผสานกัน ได้ฝึกปฏิบัติจากประสบการณ์จริง ๆ เป็นระดับการศึกษาที่ผู้เรียนเลือกตามความสนใจ และสามารถนำไปใช้ได้จริงกับการทำงาน ดังนั้นครูควรเข้าใจธรรมชาติของนักเรียน เน้นการเรียนรู้สู่การปฏิบัติจริง ให้นักเรียนได้ฝึกทักษะตามที่ตนสนใจ สามารถใช้เทคโนโลยีได้และได้ฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการจริง ใช้การสอนแบบพ่อแม่สอนลูกที่สอนน้อง เพื่อให้เยาวชนเติบโตและเป็นที่กำลังที่สำคัญของประเทศ

Ted Talk **“ปลดแอกการเรียนรู้ สู่การพัฒนาประเทศ ๔.๐”** โดย นายนิติ ชัยชิตาทร (ป้อมแป้ม) พิธีกรชื่อดัง และ ดร.สุชาติดา วิจิตรวานิชย์พงษ์ (โค้ชพลอย) นักพูดสร้างแรงบันดาลใจ สรุปว่า การศึกษาควรเน้นให้เด็กสามารถค้นพบตนเอง ทราบว่าตนเองชอบ ถนัดสิ่งใด ควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ ได้เรียนรู้จากประสบการณ์ และได้รับแรงบันดาลใจจากครูผู้สอน ที่ให้ความรู้ ให้การสนับสนุน เด็กก็จะเรียนรู้ที่จะพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในการจัดงานครั้งนี้ นิทรรศการของหน่วยงานต่าง ๆ มีต้นแบบตัวอย่าง (Best practice) การจัดการศึกษา ที่ประสบความสำเร็จมาจัดแสดงกว่า ๒๐ บูธ ใน ๕ หัวข้อใหญ่ ประกอบด้วย ๑. การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ ๒. การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ๓. การศึกษาเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางการแข่งขัน ๔. การวิจัยและนวัตกรรมทางการศึกษา และ ๕. ครูภูมิปัญญาไทย

เปิดศักราชใหม่ การประกันคุณภาพการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจัดงานสัมมนา เรื่อง “เปิดศักราชใหม่ในการประกันคุณภาพการศึกษา School - friendly QA : an innovation platform โดยมี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นายแพทย์ ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์) เป็นประธานเปิดงานและ บรรยายพิเศษ เมื่อวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๑ ณ โรงแรม มิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชั่น หลักสี่ กรุงเทพฯ โดยมี ผู้บริหาร ๕ องค์กรหลักของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้บริหารสถานศึกษาทั้งส่วนกลางและ ส่วนภูมิภาค และผู้เกี่ยวข้อง เข้าร่วมงานกว่า ๗๐๐ คน

ที่กำลังดูแล โดยมีความมุ่งหวังว่ากฎกระทรวงฉบับนี้ จะลดภาระแก่สถานศึกษาและบุคลากรในสถานศึกษา ตลอดจนหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่กำกับดูแล และ หน่วยงานภายนอกได้ และการปรับปรุงกฎกระทรวงใน ครั้งนี้จะมีการปรับระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกัน คุณภาพการศึกษา เพื่อให้มีกลไกการปฏิบัติที่เอื้อต่อ การดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับ และ ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จครั้งนี้ คือ ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ เลขาธิการสภาการศึกษาที่ดำเนินการด้วยความมุ่งมั่นตลอดมา ดังนั้น จุดเปลี่ยนแปลงที่สำคัญนี้ ถึงแม้เป็นเรื่องเล็กน้อยแต่เป็นจุดเล็ก ๆ ที่นำไปสู่ก้าวใหม่ “ขอให้กำลังใจทุกคนร่วมกันขับเคลื่อนพัฒนาคุณภาพ การศึกษาไทยไปด้วยกัน” นายแพทย์ธีระเกียรติ กล่าว

นายแพทย์ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวเปิดการประชุม และ บรรยายพิเศษโดยสรุปว่า พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ ได้บัญญัติให้มีการประกัน คุณภาพการศึกษา โดย

ให้ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา คือ การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพตาม มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละระดับและ ประเภทการศึกษา โดยมีกลไกในการควบคุมตรวจสอบ ระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วน เกี่ยวข้องและสาธารณชนว่า สถานศึกษานั้นสามารถ จัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและ บรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงาน

ด้าน รองศาสตราจารย์ นายแพทย์ไศภณ นภาธร ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำกระทรวง ศึกษาธิการ บรรยายพิเศษ หัวข้อ เรื่อง “กฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑” โดยสรุป กฎกระทรวง ฉบับใหม่ที่ประกาศใช้เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ยังไม่สอดคล้องกับหลักการประกันคุณภาพ การศึกษาที่แท้จริง ทำให้การประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งภายในและภายนอกไม่สัมพันธ์กัน เกิดความซ้ำซ้อน และคลาดเคลื่อน การปฏิบัติไม่สะท้อนความเป็นจริง ไม่สอดคล้องกับหลักการประกันคุณภาพการศึกษา และ

เป็นการเพิ่มภาระแก่สถานศึกษา บุคลากร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงมีการปรับปรุงระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อให้มีกลไกการปฏิบัติที่เอื้อต่อการดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาของแต่ละระดับ และเกิดประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยประกาศใช้กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ ในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ ซึ่งมีทั้งหมด ๕ ข้อ ได้แก่ ๑. ให้ยกเลิกกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๓ ๒. ในกฎกระทรวงนี้ **“การประกันคุณภาพการศึกษา”** หมายความว่า การประเมินผลและการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา โดยมีกลไกในการควบคุมตรวจสอบระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนว่าสถานศึกษานั้นสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล **“สำนักงาน”** หมายความว่า สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ. ๓. ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี เพื่อให้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามวรรคหนึ่งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษามีหน้าที่ในการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ และแนะนำสถานศึกษา เพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ๔. เมื่อได้รับรายงานผลการประเมิน

ตนเองของสถานศึกษาตามข้อ ๓ แล้ว ให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาจัดส่งรายงานดังกล่าวพร้อมกับประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการให้มีการประเมินผลและการติดตามตรวจสอบซึ่งรวบรวมได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือจากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับสถานศึกษาแห่งนั้นให้แก่ สมศ. เพื่อใช้เป็นข้อมูลและแนวทางในการประเมินคุณภาพภายนอกให้ สมศ. ดำเนินการประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินและการติดตามตรวจสอบดังกล่าวพร้อมข้อเสนอแนะให้แก่สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้น ๆ เพื่อให้สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป ๕. ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจตีความและวินิจฉัยปัญหาอันเกี่ยวกับการปฏิบัติตามกฎกระทรวงนี้ ในการดำเนินการตามวรรคสอง สมศ. อาจจัดให้บุคคลหรือหน่วยงานที่ได้รับการรับรองจาก สมศ. ดำเนินการประเมินผลและติดตามตรวจสอบคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาได้ ให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษานั้นติดตามผลการดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามวรรคสอง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งนี้กฎกระทรวง ๖ มีวัตถุประสงค์ในการปรับเปลี่ยนเพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา และเพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับทุกฝ่ายรวมถึงสถานศึกษา

ด้าน **ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์ เลขาธิการสภาการศึกษา** บรรยายพิเศษ

“การประกันคุณภาพการศึกษาสู่การพัฒนาสถานศึกษา” กล่าวโดยสรุปว่า การประกันคุณภาพการศึกษาในครั้งใหม่เป็นการประกันคุณภาพตามกฎกระทรวงใหม่ เน้นเป็นมิตรกับสถานศึกษา เป็นการปรับเปลี่ยนแบบพลิกโฉม ซึ่งประกอบด้วย ๑. เวทีใหม่ ๒. กติกาใหม่ ๓. ผู้เล่นใหม่ ๔. วัตถุประสงค์ใหม่ ๕. ประเมินตนเองใหม่ และ ๖. บรรยาภาคใหม่

๑. เวทีใหม่ การประกันคุณภาพจะเน้นที่สถานศึกษาเป็นหลัก สถานศึกษาสามารถกำหนดมาตรฐานได้ด้วยตนเอง **๒. กติกาใหม่** มาตรฐานในการประกันคุณภาพจะเป็นมาตรฐานที่สถานศึกษาเป็นผู้กำหนด

ไม่ใช่มาตรฐานที่ถูกกำหนดมาแล้วจากหน่วยงานภายนอก สถานศึกษาสามารถทำงานตามปกติได้ทั้งในด้านการเรียนการสอน การสนับสนุน การบริหาร เพื่อให้ได้ตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดไว้

ผู้เล่นใหม่

Policy/Regulator	Supporter	Operator
<ul style="list-style-type: none"> - กระทรวง - ต้นสังกัด - สมศ. 	<ul style="list-style-type: none"> - สพป. / สพม. / ศรช. - ต้นสังกัด 	<ul style="list-style-type: none"> - ครู/ผู้บริหาร/กรรมการ /นักเรียน นักศึกษา

๓. ผู้เล่นใหม่ สามารถแยกเป็น ๓ กลุ่มคือ ๑) Operator ฝ่ายปฏิบัติ คือ สถานศึกษา ครูผู้บริหาร กรรมการสถานศึกษา นักเรียน นักศึกษา ๒) Supporter เป็นหน่วยงานในระดับกลางที่ทำหน้าที่สนับสนุน ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด (ศรจ.) ต้นสังกัด และ ๓) หน่วยงานด้าน Policy/Regulator มีหน้าที่คอยกำกับดูแล ช่วยเหลือ ทำหน้าที่สนับสนุน ได้แก่ กระทรวง ต้นสังกัด สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) **๔. วัตถุประสงค์ใหม่** จะไม่ประเมินเพื่อตัดสิน เน้นข้อมูลเชิงคุณภาพมากกว่าปริมาณ เพื่อพัฒนาปรับปรุงตามระดับคุณภาพ แบ่งเป็น ๕ ระดับคือ POOR กำลังพัฒนา, FAIR ปานกลาง, GOOD ดี, GREAT ดีเลิศ, EXCELLENT ยอดเยี่ยม **๕. ประเมินตนเองใหม่** การประเมินตนเองใหม่นี้จะเน้นการตอบคำถามสั้น ๆ ๓ ข้อ คือ ๑) สถานศึกษาอยู่ในระดับใด ๒) มีหลักฐานยืนยันอย่างไร ๓) จะพัฒนาอีกระดับได้อย่างไร โดยให้ส่งรายงานพร้อมตัวอย่าง/หลักฐาน ซึ่งอาจเป็นภาพ/ผลงานผู้เรียน ไม่จำเป็นต้องเป็นสถิติขั้นสูง แต่ให้เป็นเอกสารที่สามารถตอบโจทย์มาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดไว้ และ **๖. บรรยากาศใหม่** เป็นการประเมินที่มีบรรยากาศแบบกัลยาณมิตร นี่คือนี่สิ่งที่เป็นจิตวิญญาณที่อยู่เบื้องหลังกฎกระทรวงฯ

๓. Quality Control : QC คือ การควบคุมคุณภาพ เป็นการตรวจสอบผลผลิตให้ตรงตามคาดหวัง

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โรงเรียนต้องจัดทำ ๑. มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่ต้องสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และมาตรฐานต้นสังกัด (การศึกษาขั้นพื้นฐาน/การอาชีวศึกษา/การอุดมศึกษา) ๒. จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ๓. ดำเนินการตามแผน ๔. ประเมินและตรวจสอบคุณภาพ ๕. ติดตามผลการดำเนินการและจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองทุกปี

การประเมินคุณภาพภายนอก เมื่อสถานศึกษาประเมินตนเองแล้วส่งรายงานให้ต้นสังกัดตามลำดับหน่วยงานต้นสังกัดระดับจังหวัด/เขตพื้นที่ จะวิเคราะห์รายงานสถานศึกษาและฝากประเด็นประเมินเพิ่มเติมแล้วส่งส่วนกลาง ส่วนกลางจะทำการวิเคราะห์และฝากประเด็นเพิ่มเติม ส่งให้ สมศ. ในการประเมินภายนอกจะมีการตั้งคณะกรรมการ ๓ ฝ่าย คือ ๑. ผู้เชี่ยวชาญของ สมศ. ๒. ผู้แทนหน่วยงานต้นสังกัด อาทิ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด (ศรจ.)/สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.)/สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา (สพม.) ๓. ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีความเชี่ยวชาญในด้านนั้น เช่น ผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษามาประเมินโรงเรียนประถมศึกษา ผู้บริหารมัธยมศึกษามาประเมินโรงเรียนมัธยมศึกษา คณะกรรมการชุดนี้จะทำหน้าที่ศึกษาเอกสาร ประเมิน และวิเคราะห์ โดยจะเป็นการพูดคุย สังเกต ดูผลงานแบบกัลยาณมิตร เพื่อร่วมคิดร่วมพัฒนา ให้ข้อเสนอแนะ ให้ข้อสังเกตขณะประเมินและหลังการประเมิน

ส่วนคำที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพ มี ๓ คำ ๑. Quality Management : QM คือ การวางแผนการจัดการคุณภาพ จะแทรกตัวอยู่ทุกระบบทุกระบวนการเพื่อให้มีคุณภาพ ๒. Quality Assurance : QA คือ การประกันคุณภาพ จัดการวางแผนเพื่อให้เกิดความมั่นใจคุณภาพ

สรุปแนวทางการจัดทำมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและการประเมินคุณภาพการศึกษา

มาตรฐานการศึกษาของชาติ

- มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- มาตรฐานการอาชีวศึกษา
- มาตรฐานการอุดมศึกษา

สถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

๑. กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา
๒. จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา
ที่มุ่งคุณภาพ ตามบริบทของสถานศึกษา
๓. ดำเนินการตามแผน
๔. ประเมินตรวจสอบคุณภาพ (ตอบคำถามสั้น ๆ สถานศึกษา
อยู่ในระดับใด รู้ได้อย่างไร จะพัฒนาอีกระดับได้อย่างไร)
๕. สถานศึกษาส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้ต้นสังกัดตามลำดับ

หน่วยงานต้นสังกัด : วิเคราะห์รายงานสถานศึกษา
ฝากประเด็นประเมินตามนโยบายรัฐบาล ฯลฯ

สมศ. : ตั้งกรรมการร่วม ๓ ฝ่าย

- ผู้แทนจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) หรือ สมศ.
- ผู้แทนจากหน่วยงานต้นสังกัด/ผู้เกี่ยวข้องระดับจังหวัดในพื้นที่ (สพป./สพม./ศจ.)
- ผู้บริหารสถานศึกษาในระดับ/ประเภทเดียวกัน

ทำหน้าที่ ศึกษาเอกสารการประเมินที่ส่งมา → ประเมินสถานศึกษา → วิเคราะห์/รายงาน
เพื่อพัฒนาตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

ในภาคบ่ายมีการอภิปรายกลุ่มย่อยเรื่อง การประกันคุณภาพการศึกษาสู่สถานศึกษา โดย หน่วยงานต้นสังกัด แบ่งเป็นห้อง ดังนี้ ห้องที่ ๑ สำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานการศึกษา กทม. องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการโดย ผู้แทน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ห้องที่ ๒ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการโดย ผู้แทนสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ศึกษาธิการภาค ศึกษาธิการจังหวัด สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานคณะกรรมการ

ส่งเสริมการศึกษาเอกชน ห้องที่ ๓ สำนักงาน คณะกรรมการอาชีวศึกษา ดำเนินการโดยผู้แทน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ห้องที่ ๔ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา ดำเนินการโดย ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา

การประชุมครั้งนี้ช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษารูปแบบใหม่ ให้ผู้เกี่ยวข้องนำไปปฏิบัติได้ตามแนวทางที่กำหนดไว้ใน กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. ๒๕๖๑ ต่อไป

รวมพลังร่วมจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานเปิดการประชุมสัมมนา เรื่อง “รวมพลังร่วมจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ” เมื่อวันที่ ๓๑ สิงหาคม ๒๕๖๑ โดยมี ดร.ชัยพลภักษ์ เสรีรักษ์ เลขาธิการสภาการศึกษา กล่าวรายงานความเป็นมาในการจัดประชุม มีผู้บริหารจากองค์กรหลัก ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้บริหารสถานศึกษาเข้าร่วมประชุมอย่างคับคั่ง ณ ห้องกมลทิพย์ โรงแรม เดอะ สุโกศล กรุงเทพมหานคร

พลอากาศเอก ประจิน จั่นตอง รองนายกรัฐมนตรี กล่าวว่า ขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษา นับเป็นกลไกสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาขีด

ความสามารถในการแข่งขันของประเทศในภาพรวม ทั้งนี้ข้อมูลจากสถาบันพัฒนาการจัดการนานาชาติ (International Institute for Management Development หรือ IMD) ซึ่งเป็นสถาบันจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศระดับนานาชาติที่ได้รับการยอมรับทั่วโลก ได้จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในปี ๒๕๖๑ พบว่า ในภาพรวมประเทศไทยจัดอยู่ในอันดับที่ ๓๐ จาก ๖๓ ประเทศทั่วโลก ลดลง ๓ อันดับจากปี ๒๕๖๐ ทั้งนี้ ประเทศไทยมีแนวโน้มผลการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาลดต่ำลงอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในระยะ ๕ ปีที่ผ่านมา โดย IMD ระบุว่า ขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของไทยอยู่อันดับที่ ๕๖

จาก ๕๔ ลดลง ๒ อันดับจากปีที่แล้ว ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังไม่พึงพอใจต่อการดำเนินงานด้านการศึกษารัฐบาลจึงให้ความสำคัญในการเร่งปฏิรูปการศึกษา โดยได้เพิ่มประสิทธิภาพของกลไกและรูปแบบที่ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะและทักษะการทำงานของกำลังคนให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล รวมถึงตอบสนองการเกิดธุรกิจใหม่ ๆ ที่กำลังพัฒนาและเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน อีกทั้งเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการศึกษาของรัฐบาลแก่ภาคธุรกิจเอกชนและบุคคลทั่วไปอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทุกภาคส่วนรับรู้ เข้าใจ และเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา และออกแบบระบบการศึกษาของประเทศ

ศาสตราจารย์กิตติคุณ นายแพทย์จรัส สุวรรณเวลา ประธานคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา (กอปศ.) ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง **“การปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะการศึกษาไทยสู่เวทีโลก”** กล่าวว่า อันดับการแข่งขันทางการศึกษาของไทยยังคงค่อนข้างต่ำสังเกตได้จากผลการจัดอันดับมหาวิทยาลัยโลก หรือ Qs World University Ranking 2019 พบว่า ไม่มีมหาวิทยาลัยไทยติดอันดับ ๑ ใน ๒๐๐ ของโลก มีแต่ติด ๑ ใน ๓๐๐ คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอยู่ในอันดับ ๒๗๑ และเมื่อเจาะจงไปที่ระดับภูมิภาคเอเชีย พบว่า ๑๐ อันดับที่ดีที่สุดของเอเชีย มหาวิทยาลัยของไทยอยู่ในอันดับที่ ๘ โดยอันดับ ๑ และ ๒ เป็นของสิงคโปร์ อันดับ ๓ – ๗ เป็นของมาเลเซีย ทั้งนี้ มีข้อสังเกตว่าโมเดลการศึกษาที่ทำให้มาเลเซียได้หัวน อ่องกง ประสบความสำเร็จ มี ๓ ประการ คือ

๑) การเพิ่มคุณภาพของอุดมศึกษา ๒) การเน้นเทคโนโลยี และ ๓) การสร้างนวัตกรรม การศึกษาไทยจึงต้องเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ โดยผู้บริหารจำเป็นต้องปรับความคิดใหม่ อีกทั้งทั้งภาครัฐและภาคเอกชนต้องร่วมกันลงทุนกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพิ่มขึ้น และสร้างความเชื่อมโยงระหว่างสถานศึกษาและภาคประกอบการ รูปแบบการศึกษาต้องเหมาะกับคนในเจนเนอเรชั่นใหม่ที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะรองรับยุคดิจิทัล จึงจะสามารถยกระดับขีดความสามารถการแข่งขันของประเทศได้

ดร.ชัยพลกฤษ์ เสรีรักษ์ เลขาธิการสภาการศึกษา กล่าวว่าสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) จัดการประชุมครั้งนี้ขึ้น เพื่อเร่งสร้างความรู้ความเข้าใจผลงานด้านการศึกษาของรัฐบาลและขับเคลื่อนตามยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ ๒๐ ปี ในยุทธศาสตร์ที่ ๒ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน สำนักงานฯ ได้ร่วมมือกับสมาคมการจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย (TMA) สร้างการรับรู้แก่ผู้แทนภาคเอกชนสถานประกอบการ เพื่อให้เกิดการรับรู้และความเข้าใจ รวมถึงส่งเสริมให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีต่อการดำเนินงานด้านการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการมากขึ้น ซึ่งคาดว่าจะส่งผลให้อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศที่จัดทำโดยสถาบัน International Institute for Management Development : IMD หรือสถาบันพัฒนาการจัดการนานาชาติเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษามีตัวชี้วัดที่เป็นแบบสำรวจความคิดเห็นจากผู้ประกอบการ จำนวน ๘ ตัว ซึ่งรวมอยู่ในตัวชี้วัดย่อยด้านการศึกษา จำนวน ๑๘ ตัว ดังนี้

ตัวชี้วัดด้านการศึกษา 18 ตัว	2560 = 54		2561 = 56		ผลต่าง 60-61
	อันดับ	ค่า	อันดับ	ค่า	
1. งบประมาณด้านการศึกษาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศ	43	3.9	45	3.8	-2
2. * งบประมาณด้านการศึกษาต่อประชากร	55	238	54	236	+1
3. งบประมาณด้านการศึกษาต่อนักเรียนระดับมัธยมศึกษา	41	17.8	41	18.0	0
4. อัตราส่วนนักเรียนต่อครูระดับประถมศึกษา	27	15.39	40	16.88	-13
5. อัตราส่วนนักเรียนต่อครูระดับมัธยมศึกษา	63	29.54	62	28.15	+1
6. อัตราการเข้าเรียนระดับมัธยมศึกษา	53	83.6	55	77.3	-2
7. ผลสัมฤทธิ์ของการอุดมศึกษา	37	32.7	41	33.2	-4
8. ร้อยละของผู้หญิงที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป	44	54.4	44	22.8	0
9. นักศึกษาต่างชาติที่เข้ามาเรียนระดับอุดมศึกษาในประเทศต่อประชากร 1,000 คน	53	0.19	53	0.19	0
10. นักศึกษาที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศในระดับอุดมศึกษาต่อประชากร 1,000 คน	53	0.39	53	0.45	0
11. ผลการทดสอบ PISA	49	คณิต 415 วิทยาศาสตร์ 421	49	คณิต 415 วิทยาศาสตร์ 421	0
12. ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ (TOEFL scores)	58	77	59	78	-1
13. *ความคิดเห็นต่อการตอบสนองความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของระบบการศึกษา	46	4.45	46	4.51	0
14. *ความคิดเห็นต่อการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์ในโรงเรียน	46	4.48	45	4.60	+1
15. *ความคิดเห็นต่อการตอบสนองความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของการอุดมศึกษา	46	4.99	46	4.99	0
16. *ความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาสาขาบริหารจัดการ ๔๒ ที่ตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจ	46	4.99	43	5.56	+3
17. อัตราการไม่รู้หนังสือของประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป	47	3.3	59	7.1	-12
18. *ความคิดเห็นต่อทักษะทางภาษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบการ	50	4.3	49	4.58	+1

ในส่วนของข้อที่มีเครื่องหมาย* คือ ตัวชี้วัดที่ TMA ส่งแบบสำรวจความคิดเห็นไปยังผู้ประกอบการ และคะแนนจากการตอบแบบสำรวจฯ ทั้ง ๕ ข้อ จะออกมาดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับการรับรู้และความพึงพอใจของผู้ประกอบการ ซึ่งหากภาคเอกชนมีการรับรู้และความเข้าใจที่ดีต่อผลการดำเนินงานด้านการศึกษาของรัฐบาล จะส่งผลดีต่อผลการตอบแบบสำรวจความคิดเห็นและส่งผลให้อันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศเพิ่มสูงขึ้น

การประชุมประชุมครั้งนี้ ยังมีการเสวนา เรื่อง **“รวมพลังร่วมจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะการศึกษาไทยสู่เวทีโลก”** นำเสวนาโดย ศาสตราจารย์คลินิก นายแพทย์ อุดม คชินทร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ นายธีรนนท์ ศรีหงส์ ประธานสมาคมการจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย ดร.ชัยณรงค์ อินทรมิทรัพย์

ประธาน บริษัท บอยเดน แอสโซซิเอตส์ (ประเทศไทย) และ ดร.ปรเมษฐ์ โมลี ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา

ศาสตราจารย์คลินิก นายแพทย์อุดม คชินทร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า กระทรวงศึกษาธิการ และคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา กำลังผลักดันการปฏิรูปการศึกษาที่ครอบคลุมและสร้างความเชื่อมโยงกับการศึกษาทุกระดับ ตั้งแต่การศึกษาปฐมวัย การศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา ระบบการศึกษาต้องทำให้ได้รู้ตัวตน ความถนัด และศักยภาพของตัวเอง ครูทำหน้าที่ชี้แนะให้นักเรียนค้นหาศักยภาพ ต้องมีการปรับกระบวนการเรียนและเปลี่ยนกระบวนการสอน ต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนสามารถคิด วิเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้างนวัตกรรมได้ การเรียนใน

ห้องต้องลดลง เน้นเรียนจากการทำงานและจากสถานการณ์จริง โดยกระทรวงศึกษาธิการไม่ได้เป็นเจ้าของการจัดการศึกษาทั้งประเทศอีกต่อไป ต้องเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทั้งผู้ปกครององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะภาคเอกชน ซึ่งปัจจุบันภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้นในรูปแบบต่าง ๆ เช่น โครงการโรงเรียนร่วมพัฒนา (Partnership School) ซึ่งต่อยอดมาจากโครงการโรงเรียนสาธิตปลั่งประชารัฐ และมีส่วนเกี่ยวข้องกับคนในพื้นที่และชุมชนเป็นอย่างมาก เป็นต้น

นายธีรพันธ์ ศรีหงส์ ประธานสมาคมการจัดการธุรกิจแห่งประเทศไทย กล่าวโดยสรุปว่า ในปัจจุบันภาคเอกชนยังเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาไม่มาก สิ่งที่ภาคเอกชนต้องการจากภาคการศึกษา มี ๓ ประเด็นหลัก คือ ๑. ต้องพัฒนาความรู้และทักษะทั้งด้านภาษาอังกฤษและการส่งเสริมการเรียนรู้ทางวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และวิศวกรรม รวมถึงการคิดสร้างสรรค์ด้านศิลปวัฒนธรรม ๒. การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ต้องมีแนวทางในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และกระจายเทคโนโลยีให้เข้าถึงเด็กทั่วประเทศ ประเทศไทยมีครูเก่ง แต่จะทำอย่างไรให้ครูใช้เทคโนโลยีเป็น และ ๓. การแก้วิกฤติศรัทธาด้านการศึกษา ที่รัฐและเอกชนต้องร่วมมือกันแก้ไข ถ้าสามารถแก้ปัญหาทั้ง ๓ ด้านนี้ได้เชื่อว่าการปฏิรูปการศึกษาจะเดินหน้าไปได้

นายปรเมษฐ์ โมลี ผู้อำนวยการโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา กล่าวโดยสรุปว่า ในการพัฒนาผู้เรียน

โรงเรียนมีแนวคิดพัฒนาเด็กตามความชอบ ตามความถนัด แต่ในการดำเนินการ โรงเรียนต้องทำงานตามนโยบายที่ส่วนกลางกำหนด ทำให้โรงเรียนไม่มีอิสระและมีข้อจำกัดในการส่งเสริมพัฒนาผู้เรียน เช่น ด้านวิชาการที่ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ เพราะต้องสอนตามนโยบายที่ส่วนกลางกำหนด หากมีการปรับเปลี่ยนให้โรงเรียนมีอิสระในการบริหารจัดการตนเองมากขึ้นได้ เชื่อว่าจะสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพ และตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้มากขึ้น

ดร.ชัยณรงค์ อินทรมิทรัพย์ ประธานบริษัท บอยเดน แอสโซซิเอทส์ (ประเทศไทย) กล่าวโดยสรุปว่า ประเทศไทยต้องมีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเอง อยู่เสมอโดยไม่ควรนำประเด็นแรงงานมีค่าแรงขั้นต่ำมาเป็นจุดเน้นหรือถือเป็นความได้เปรียบของประเทศ แต่ควรให้ความเชื่อมั่นกับต่างประเทศว่าค่าแรงงานของคนไทยจะสูงขึ้นพร้อมกับการพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรหรือแรงงานที่สามารถตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจหรือนักลงทุนต่างชาติได้ ประเทศไทยต้องพัฒนาตัวเองให้เป็นเสีย จึงควรมุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพให้มากขึ้นและการจัดการศึกษาด้วยรูปแบบที่หลากหลาย ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน รวมทั้งพัฒนาสถานศึกษาให้มีความเป็นอิสระในการบริหารจัดการ เพื่อนำไปสู่การยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศให้สูงขึ้นต่อไป

อาชีวศึกษาไทย ในยุคปฏิรูปการศึกษา

เป็นที่ทราบกันว่า **“การศึกษา”** เป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาคนและพัฒนาประเทศ การเปลี่ยนแปลงไปของสภาพสังคมประกอบกับทิศทางการพัฒนาการด้านเศรษฐกิจ ต่างเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ดังนั้น นอกจากแนวคิดการจัดการศึกษาที่ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนามนุษย์ให้มีศักยภาพที่สมบูรณ์และเป็นกำลังสำคัญของประเทศแล้ว ยังต้องเป็นไปเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและความต้องการของประเทศด้วย ด้วยเหตุดังกล่าว คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษาจึงเล็งเห็นความสำคัญว่า หากต้องการที่จะปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้านแล้ว **“การอาชีวศึกษา”** เป็นการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการปฏิรูป ฉะนั้นจึงได้มีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจด้านอาชีวศึกษา^๑ ขึ้น โดยมี ดร.อนุสรณ์ แสงนิ่มนวล เป็นประธานอนุกรรมการฯ เพื่อดำเนินการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับสภาพปัญหาและระบบการบริหารจัดการ พร้อมทั้งจัดทำข้อเสนอแนวทาง หลักเกณฑ์ และวิธีการจัดการ

ด้านอาชีวศึกษาเพื่อให้การอาชีวศึกษาได้มีการปฏิรูปอย่างเป็นระบบ

การดำเนินการในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาของคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจด้านอาชีวศึกษา ได้เร่งจัดทำข้อเสนอเพื่อการปฏิรูปการอาชีวศึกษา โดยมีหลักการที่สำคัญที่ต้องการจะปฏิรูปการอาชีวศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนให้มีความรู้และทักษะในทางปฏิบัติ รองรับความก้าวหน้าในการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและลดปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศ โดยยกระดับแรงงานไร้ฝีมือเข้าสู่ระบบอาชีวศึกษา ทั้งนี้มีเป้าหมายในการดำเนินการที่สำคัญ ๓ ประการ กล่าวคือ ๑) เพิ่มจำนวนผู้เรียนอาชีวศึกษาในสาขาที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคเอกชนและประเทศ และให้ผู้จบอาชีวศึกษามีงานทำ ๒) พัฒนาผู้เรียนมีความรู้ ทักษะแก่ปฏิบัติ มีสมรรถนะเป็นที่ยอมรับ หรือผ่านการศึกษาอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และการฝึกงานในสถานประกอบการ และ ๓) ส่งเสริมผู้เรียนมีความสามารถที่จะเป็นผู้ประกอบการได้เอง ซึ่งในแต่ละเป้าหมายจะมีมาตรการและกลไกการดำเนินงานที่สำคัญ เพื่อขับเคลื่อนให้เกิดการปฏิรูปการอาชีวศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้^๒

^๑ ปฏิบัติหน้าที่อนุกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจด้านอาชีวศึกษาตามคำสั่งคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ที่ ๖๔/๒๕๖๑ เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจด้านอาชีวศึกษา สังกัด ณ วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑

^๒ มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ “การอาชีวศึกษา” หมายความว่า กระบวนการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี

^๓ คำสั่งคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ที่ ๖๔/๒๕๖๑ เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจด้านอาชีวศึกษา สังกัด ณ วันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๑ และคำสั่งคณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ที่ ๖๗/๒๕๖๑ เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจด้านอาชีวศึกษา (เพิ่มเติม) สังกัด ณ วันที่ ๓ เมษายน ๒๕๖๑

^๔ รวบรวมความเห็นจากที่ประชุมคณะกรรมการเฉพาะกิจด้านอาชีวศึกษา ครั้งที่ ๑/๒๕๖๑ ถึง ครั้งที่ ๑๕/๒๕๖๑

เป้าหมายที่ ๑ เพิ่มจำนวนผู้เรียนอาชีวศึกษา ในสาขาที่สอดคล้องกับความต้องการของภาคเอกชน และประเทศ และผู้จบอาชีวศึกษามีงานทำ

๑) การเพิ่มค่าตอบแทนให้ผู้จบการศึกษาสายอาชีพ ปรับฐานเงินเดือนแรกบรรจุของบุคลากรภาครัฐ และเพิ่มค่าตอบแทนพิเศษให้ผู้จบการศึกษาสายอาชีพโดยมีเงื่อนไขต้องเป็นผู้ที่จบการศึกษาระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ในสาขาวิชา ที่ขาดแคลน หรือสาขาที่เป็นความต้องการของประเทศ^๔ และเก่งปฏิบัติ มีความเชี่ยวชาญพิเศษ หรือจบการศึกษาจากระบบทวิภาคี นอกจากนี้ แนวทางการสร้างความเชื่อมั่น แก่ผู้จบอาชีวศึกษา ในประเด็น “เรียนจบแล้วมีงานทำ” และ “มีรายได้ระหว่างเรียน” ยังเป็นแนวความคิด ที่สำคัญในการจูงใจให้ผู้เรียนอาชีวศึกษาจำนวนมากขึ้น

๒) การให้เรียนฟรีเพื่อจูงใจให้เด็กสายสามัญ มาเรียนสายอาชีพ และจูงใจให้ผู้เรียนกลับมาทำงานเป็นครู อาชีวศึกษา ซึ่งแนวทางการดำเนินการอาจขอความร่วมมือ ภาคเอกชนร่วมให้ทุนการศึกษา โดยดำเนินการแบบ matching package คือ สถานศึกษาจับคู่กับ สถานประกอบการ ในการให้ทุนแก่ผู้เรียนตามจำนวนและ สาขาที่สถานประกอบการต้องการ นอกจากนี้ การใช้ กลไกกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) และ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา จะเป็น แนวทางสำคัญอีกประการหนึ่งที่สามารถช่วยเหลือ สร้างโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาสำหรับผู้เรียน ที่ขาดแคลนและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาได้

๓) การปรับหลักสูตรและรูปแบบการเรียน การสอนอาชีวศึกษาให้มีความหลากหลาย และยืดหยุ่น

ปรับลดสัดส่วนวิชาสามัญและเพิ่มเนื้อหาในส่วนปฏิบัติ เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ภาษาอังกฤษ และพหุทักษะ (multi skill) รวมทั้ง เปิดสาขาที่เป็นความต้องการของ ตลาดแรงงานและประเทศ ตลอดจนมีกลไกการเทียบโอน ประสบการณ์เข้าสู่ระบบการศึกษาอาชีวศึกษา เพื่อส่งเสริม ให้แรงงานมีทักษะในการประกอบอาชีพและสามารถพัฒนา ตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

เป้าหมายที่ ๒ พัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ เก่งปฏิบัติ มีสมรรถนะเป็นที่ยอมรับ หรือ ผ่านการศึกษาอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี และการฝึกงานในสถานประกอบการ

๑) การส่งเสริมการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หรือการฝึกงาน และระบบอื่น ๆ ที่เน้นการฝึกปฏิบัติ สร้างแรงจูงใจให้ผู้ประกอบการร่วมจัดการอาชีวศึกษา ในระบบทวิภาคี รวมทั้งรับเด็กเข้าไปฝึกงาน หรือการจัด ตั้งสถานประกอบการในโรงเรียน โดยให้สิทธิประโยชน์ ทางภาษีเพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับสถานประกอบการ ประกอบกับกลไกการส่งเสริมให้คณะกรรมการร่วม ภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา (กรอ.อศ.) ยังคงเป็นกลไกที่สำคัญในการขับเคลื่อน การจัดการอาชีวศึกษาทวิภาคีให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง

๒) การจัดตั้ง Training Center เพื่อเป็นศูนย์ ฝึกปฏิบัติกระจายตามภูมิภาค ภูมิภาคละ ๑ – ๒ แห่ง โดยใช้ พื้นที่ของสถาบันการอาชีวศึกษา ซึ่งในระยะแรกให้เอกชน เป็นผู้ลงทุนและบริหารเพื่อประสิทธิภาพและความคล่องตัว แต่อย่างไรก็ตามภาครัฐและภาคเอกชนสามารถใช้ประโยชน์ ร่วมกันได้ หรือแนวทางบูรณาการการทำงานระหว่าง สำนักรงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาและหน่วย ฝึกอบรมของกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน

^๔ สาขาอุตสาหกรรมที่เป็นเป้าหมายในการพัฒนาประเทศในปัจจุบันและอนาคตมีดังนี้

- อุตสาหกรรมเดิมที่มีศักยภาพ (First S - curve) ประกอบด้วย
  - ๑) อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ (Next - Generation Automotive)
  - ๒) อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ (Smart Electronics)
  - ๓) อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Affluent, Medical and Wellness Tourism)
  - ๔) อุตสาหกรรมการเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ (Agriculture and Biotechnology)
  - ๕) อุตสาหกรรมการแปรรูปอาหาร (Food for the Future)
- อุตสาหกรรมอนาคต (New S - curve) ประกอบด้วย
  - ๑) อุตสาหกรรมหุ่นยนต์ (Robotics)
  - ๒) อุตสาหกรรมการบินและโลจิสติกส์ (Aviation and Logistics)
  - ๓) อุตสาหกรรมเชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ (Biofuels and Bio - chemicals)
  - ๔) อุตสาหกรรมดิจิทัล (Digital)
  - ๕) อุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร (Medical Hub)

๓) การส่งเสริมการจัดอาชีวศึกษานอกระบบ สำหรับกลุ่มแรงงาน และกลุ่มคนพิการ โดยจัดฝึกอบรม การเพิ่มทักษะเดิมให้ดียิ่งขึ้น (Up - skill) และการเสริม ทักษะใหม่ (Re - skill) เพื่อเปิดโอกาสให้กลุ่มแรงงาน และกลุ่มคนพิการ ได้เรียนรู้ทักษะใหม่ที่จำเป็น ต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างต่อเนื่อง

เป้าหมายที่ ๓ ส่งเสริมผู้เรียนมีความสามารถ ที่จะเป็นผู้ประกอบการได้เอง

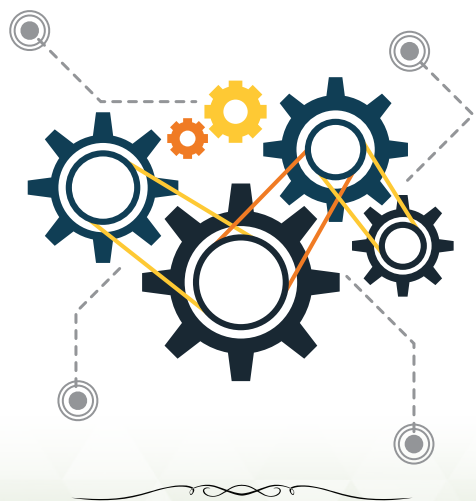
๑) การสนับสนุนให้สถานศึกษาและนักศึกษา สามารถหารายได้ด้วยตนเอง โดยอาจจัดให้มีศูนย์เครือข่าย ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนในการจัดการธุรกิจและ เทคโนโลยีในการเป็นผู้ประกอบการ รวมไปถึงการหา ตลาดรองรับผลผลิตของสถานศึกษาและผู้เรียน อาชีวศึกษา โดยผู้บริหารสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับ ท้องถิ่นในการจัดหาแหล่งหรือช่องทางในการจำหน่าย ผลผลิตจากสถานศึกษา

๒) การปลูกฝังและสร้างทักษะพื้นฐานในการเป็น ผู้ประกอบการให้แก่ผู้เรียนอาชีวศึกษา โดยเพิ่มเนื้อหา วิชาการดำเนินธุรกิจเบื้องต้น ได้แก่ ความคุ้มค่าในการ ลงทุน การตลาด และการเงิน บรรจุในหลักสูตรพื้นฐาน ของทุกสาขาวิชา ฝึกการเป็นเจ้าของสถานประกอบการ เพื่อให้ผู้เรียนมีประสบการณ์หรือพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับ การต่อยอดในการเป็นเจ้าของกิจการได้ในอนาคต

๓) การจัดหาแหล่งเงินทุน หรือแหล่งเงินกู้ ดอกเบี้ยต่ำ เพื่อส่งเสริมการลงทุนให้แก่ผู้เรียน อาชีวศึกษาโดยทำโครงการความร่วมมือกับธนาคารของ รัฐ ในการสนับสนุนเงินทุนแก่ผู้เรียนที่มีความสามารถ ที่จะเป็นผู้ประกอบการได้เอง

แต่อย่างไรก็ตาม การปฏิรูปด้านอาชีวศึกษาเพื่อ ให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในระยะยาว มีความจำเป็นต้องพิจารณามาตรการเชิงกฎหมายเข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินการควบคู่กับมาตรการเชิงนโยบาย การพิจารณาปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ พระราช บัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. ๒๕๕๑ รวมไปถึงการจัดทำ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการอาชีวศึกษาขึ้นมาใหม่ เป็นการเฉพาะ อาทิ กฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาทวิภาคี

กฎหมายว่าด้วยสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ยังคง มีความสำคัญอย่างยิ่งที่ไม่อาจละเลยได้ ประกอบกับ การคำนึงถึงระบบการเทียบโอนความรู้ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญในการทำงานนั้น ๆ เนื่องจากการอาชีวศึกษามุ่งเน้นทักษะการประกอบอาชีพเป็น สำคัญ จึงต้องให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงการพัฒนา ประสบการณ์ทางวิชาชีพ ไปจนถึงการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อการมีงานทำด้วยเพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ ที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐ ในมาตรา ๖๙ ที่บัญญัติให้รัฐ พึงจัดให้มีและส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและศิลปวิทยาการแขนงต่าง ๆ ให้เกิดความรู้ การพัฒนาและนวัตกรรม เพื่อความเข้มแข็งของสังคม และเสริมสร้างความสามารถของคนในชาติ และ มาตรา ๗๔ ที่บัญญัติให้รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนมี ความสามารถในการทำงานอย่างเหมาะสมกับศักยภาพ และวัยและให้มีงานทำ และพึงคุ้มครองผู้ใช้แรงงานให้ได้ รับความปลอดภัยและมีสุขอนามัยที่ดีในการทำงาน ได้รับรายได้ สวัสดิการ การประกันสังคม และสิทธิ ประโยชน์อื่นที่เหมาะสมแก่การดำรงชีพ และพึงจัดให้มี หรือส่งเสริมการออมเพื่อการดำรงชีพเมื่อพ้นวัยทำงาน รวมไปถึงจัดให้มีระบบแรงงานสัมพันธ์ที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้วยเหตุดังกล่าว การปฏิรูป การอาชีวศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะ ส่งเสริมให้การปฏิรูปการศึกษาไทยเป็นไปอย่างมีคุณภาพ

สกศ. สร้างความร่วมมือ ทางการศึกษากับไต้หวัน

นับเป็นครั้งแรกที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดคณะผู้บริหาร ไปศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อสร้างความร่วมมือทางการศึกษากับไต้หวันในรอบหลายสิบปีที่ผ่านมา ตามคำเชิญของกระทรวงศึกษาธิการไต้หวัน โดยสำนักงานเศรษฐกิจและวัฒนธรรมไทเป ประจำประเทศไทย เนื่องจากปัจจุบันไต้หวันได้มีการพัฒนาการศึกษาไปอย่างรวดเร็ว จึงอาจเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ไทยสามารถนำรูปแบบแนวคิดบางประการทั้งในเชิงนโยบายและการปฏิบัติมาพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบททางการศึกษาของไทยต่อไป โดยคณะผู้บริหารที่ร่วมเดินทางไปครั้งนี้ นอกจากผู้บริหารของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแล้วยังมีกรรมการสภาการศึกษา กรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา และผู้บริหารจากสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ร่วมเดินทางไป ในระหว่างวันที่ ๑ - ๕ พฤษภาคม ๒๕๖๑ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการไต้หวันได้จัดให้ไปศึกษาดูงาน พร้อมทั้งเจรจาความร่วมมือเพื่อการพัฒนาการศึกษาใน ๕ หน่วยงาน ดังนี้ ๑. กระทรวงศึกษาธิการไต้หวัน ๒. โรงเรียนประถมศึกษาม่าหลิง (Maling Elementary School, Keelung) ๓. ศูนย์วิจัยวิทยาศาสตร์ภาคกลาง (Central Taiwan Science Park, Taichung) ๔. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขั้นพื้นฐาน เมืองไถจง (K - ๑๒ Education Administration (MOE), Taichung) ๕. ศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุเมืองไถจง (Senior Citizens Learning Center, Taichung)

ผู้เขียนขอสรุปผลการศึกษาดูงานในประเด็นที่คิดว่ามีความโดดเด่น ดังนี้

ไต้หวันมีระบบการศึกษาที่คล้ายคลึงกับประเทศไทย กำหนดการศึกษาภาคบังคับ ๑๒ ปี และมีสภาพสังคมวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา

บางประการที่คล้ายคลึงกับไทย เช่น ปัญหาอัตราการเกิดของประชากรที่ลดลง ทำให้จำนวนนักเรียนทั้งในระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งภาครัฐมีมาตรการในการส่งเสริมให้หนุ่มสาวมีครอบครัวในวัยที่เหมาะสม และส่งเสริมให้ครอบครัวที่มีความพร้อมมีบุตรเพิ่มขึ้น ปัญหาด้านทัศนคติของผู้ปกครองที่ไม่นิยมส่งบุตรหลานเข้าศึกษาสายอาชีวศึกษา โดยปัจจุบันสัดส่วนการศึกษาระหว่างสายอาชีวศึกษากับสายสามัญ เป็น ๔๐:๖๐ ในเรื่องดังกล่าวภาครัฐได้ออกมาตรการส่งเสริมการศึกษาสายอาชีวศึกษาโดยจัดสรรงบประมาณสนับสนุนสายอาชีวศึกษาให้มากกว่าสายสามัญ ดังนั้น ผู้ปกครองที่ส่งบุตรหลานเรียนสายอาชีวศึกษาจะเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าสายสามัญ นอกจากนั้นรัฐบาลยังมีการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานสายอาชีวศึกษา เช่น การสร้างโรงงานที่ทันสมัยพร้อมเครื่องมืออุปกรณ์เพื่อเป็นสถานที่สำหรับการฝึกทดลองปฏิบัติ และสร้างสถานที่สำหรับการจัดกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ เป็นต้น มีการสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนอาชีวศึกษา เช่น การจัดการแข่งขันด้านวิชาชีพ การชางเทคนิค การส่งนักเรียนที่มีผลการเรียนโดดเด่นไปศึกษาดูงานด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่นำสนใจยังต่างประเทศ เป็นต้น

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ Mr. Lin Teng - Chiao กระทรวงศึกษาธิการไต้หวันได้สรุป

มอบหมาย โดยรวมการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัย จนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และดูแล เรื่องครูและบุคลากรทางการศึกษาด้วย โดยกระทรวงศึกษาธิการทำหน้าที่เพียง กำกับติดตามผลการดำเนินงาน จาก การกระจายอำนาจลงไปยังเขตพื้นที่การศึกษา ทำให้ปัจจุบันได้เกิดความร่วมมือและ ช่วยเหลือระหว่างกันของเครือข่ายเขตพื้นที่ การศึกษามากขึ้นและเขตพื้นที่การศึกษาจะเป็น ผู้กำกับดูแลการดำเนินงานของโรงเรียนโดยจะเข้าไป ประเมินผลปีละ ๑ ครั้ง

ภาพรวมการศึกษาได้หันไว้ว่า ได้หันให้ความสำคัญต่อ การพัฒนาการศึกษาทุกระดับ โดยในช่วงระยะ ๒๐ ปี ที่ผ่านมาได้มีการปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อยก ระดับคุณภาพการศึกษาและยกระดับความสามารถใน การแข่งขันในระดับนานาชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ให้ความสำคัญต่อการศึกษาในระดับขั้นพื้นฐานมาก เป็นพิเศษ ปัจจุบันกำลังจัดทำนโยบายการศึกษฉบับใหม่ ซึ่งจะประกาศใช้ในปี ๒๐๑๙ เน้นการบูรณาการหลักสูตร กับการเรียนการสอน เพื่อให้หลักสูตรมีความยืดหยุ่น โดยโรงเรียนสามารถนำไปปรับให้เข้ากับบริบทของตน เน้นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ให้ความสำคัญ กับความสามารถเฉพาะด้านของนักเรียนแต่ละคน และ เรื่องที่กำลังเป็นที่กล่าวถึงกันมากในนโยบายการศึกษา ใหม่ฉบับนี้ คือ การศึกษาขั้นพื้นฐานตั้งแต่ประถมศึกษา จนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย เปิดหลักสูตรภาษาอาเซียน เป็นวิชาบังคับในปี ๒๐๑๙ ซึ่งขณะนี้กำลังอยู่ระหว่าง การจัดทำตำราและสื่อการเรียนการสอน ซึ่งตำรา ทุกภาษาจะทำคู่มือครูไว้ด้วย โดยจะให้สิทธินักเรียน เลือกเรียนคนละ ๑ ภาษา และต้องเปิดสอนทุกภาษา ที่นักเรียนเลือก หากภาษาใดนักเรียนเลือกเรียนน้อย โรงเรียนจะทำความร่วมมือกับโรงเรียนใกล้เคียงเพื่อให้มีการเรียนร่วม จะเห็นได้ว่าได้หันมีความตื่นตัวใน การวางแผนการศึกษาให้เชื่อมโยงสู่อายุของเด็ก รุ่นใหม่เพื่อการเข้าสู่ตลาดเศรษฐกิจอาเซียนตามแผน การพัฒนาของได้หัน

ได้หันมีการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษา จากส่วนกลางลงไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อทำหน้าที่ขับเคลื่อนงานตามที่กระทรวงศึกษาธิการ

คณะผู้บริหารได้มีโอกาสเข้าศึกษาดูงานและ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครูใหญ่โรงเรียนขนาดเล็ก ที่สอนในระดับอนุบาลจนถึงประถมศึกษา โรงเรียน ประถมศึกษาหม่าหลิง (Maling Elementary School, Keelung) เมืองจีหลง ซึ่งตั้งอยู่ในชุมชนห่างจากตัวเมือง นั้งรถประมาณกว่า ๑ ชั่วโมง โรงเรียนตั้ง **วิสัยทัศน์ที่เน้น ความรู้คู่คุณธรรมและสุขภาพ** ประชากรในชุมชน ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและเด็ก โรงเรียนแห่งนี้เพิ่งผ่านพ้น วิกฤตจากการถูกยุบโรงเรียน เนื่องจากมีจำนวนนักเรียน น้อยและน้อยลงทุกปี (รัฐกำหนดไว้ไม่ต่ำกว่า ๑๒๐ คน) เนื่องจากผู้ปกครองเลือกที่จะส่งบุตรหลานไปเรียนหนังสือ ในเมืองมากขึ้น และด้วยข้อกำหนดของรัฐจึงเป็นโจทย์ ที่ท้าทายความสามารถของครูใหญ่ที่ต้องแก้ปัญหา นี้ ครูใหญ่จึงได้ทุ่มเทเวลาในการวางแผนดำเนินงานร่วมกับ ครูในโรงเรียน ช่วยกันพัฒนาการเรียนการสอน รวมทั้ง เข้าหาชุมชนให้เข้ามาร่วมพัฒนาโรงเรียน โดยพัฒนา สิ่งแวดล้อมภายในอาคารและบริเวณโรงเรียนให้ดีขึ้น เชิญชวนชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมสำหรับผู้สูงอายุ มีการเรียนรู้ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดกิจกรรมในเทศกาลต่าง ๆ และเชิญชวนผู้ปกครองที่มีความรู้ความสามารถมาเป็น วิทยากรการเรียนการสอน และที่สำคัญได้แต่งตั้งผู้แทน ชุมชนเข้ามาเป็นกรรมการบริหารโรงเรียน ร่วมวางแผน การดำเนินงานในโรงเรียนด้วย นอกจากนี้ โรงเรียน มีการพัฒนาหลักสูตรแกนกลางให้มีความยืดหยุ่น โดยมีการประเมินผลและปรับหลักสูตรในช่วงปิด ภาคเรียนฤดูร้อนของทุกปี โดยร้องขอสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาให้ส่งผู้เชี่ยวชาญที่เป็นระดับศาสตราจารย์ เข้ามาเป็นที่ปรึกษาจำนวน ๒ คน คนหนึ่งมาจาก มหาวิทยาลัยด้านการปกครอง อีกคนหนึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญ ด้านการนโยบายสู่การปฏิบัติ ครูใหญ่ได้กล่าวถึง การทำงานของครูและบุคลากรในโรงเรียนว่า ในช่วงเวลา ที่ผ่านมาทุกคนได้ร่วมแรงร่วมใจฝ่าฟันอุปสรรคต่าง ๆ ให้ผ่านไปโดยได้ทุ่มเทสรรพกำลังทั้งหมดให้กับนักเรียน และโรงเรียนได้พลิกบทบาทให้เป็นที่พึ่งของชุมชนใน การดูแลสิ่งแวดล้อม โดยที่ผ่านมารองเรียนเคยเป็นผู้นำ ในการต่อต้านโรงงานที่สร้างมลพิษให้กับชุมชนจน โรงงานต้องย้ายออกจากชุมชนได้สำเร็จ โรงเรียนแห่งนี้ เป็นโรงเรียนที่ได้รับงบประมาณจากรัฐ และยังได้รับ งบประมาณสนับสนุนจากมูลนิธิอีกทางหนึ่ง ดังนั้น ครูใหญ่ สามารถใช้แนวทางที่เน้นการพัฒนาผู้เรียน ใส่ใจนักเรียน เป็นรายบุคคล มุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นหลัก กิจกรรมบางอย่างที่ถูกมอบมาจากเขตพื้นที่การศึกษา หากเรื่องใดที่ไม่เกี่ยวข้องกับการรับงบประมาณจากรัฐ และรบกวนเวลาของครูและบุคลากรของโรงเรียนมาก เกินไป ครูใหญ่จะปฏิเสธ โดยให้เหตุผลว่าต้องการให้ครู ได้ใช้เวลาในการวางแผนการเรียนการสอนเพื่อพัฒนา นักเรียนให้มีความรู้มากที่สุด จากการดำเนินการอย่างมุ่งมั่น ของครูใหญ่ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาดีขึ้น ตามลำดับจนเป็นที่ประจักษ์ และปัจจุบันได้มีนักเรียนใน ชุมชนกลับเข้ามาเรียนที่โรงเรียนมากขึ้น และเริ่มมี นักเรียนจากที่อื่นมาเรียนด้วยแล้ว นับเป็นกรณีศึกษา ที่น่าสนใจสำหรับการปรับใช้กับโรงเรียนขนาดเล็กของไทย

การส่งเสริมการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การสร้างนวัตกรรมของไต้หวัน เป็นเรื่อง โดดเด่นอีกเรื่องหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการได้นำ การศึกษาไปเชื่อมโยงกับกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และกระทรวงอุตสาหกรรม รัฐบาลได้ก่อตั้งศูนย์วิจัย วิทยาศาสตร์ไต้หวันขึ้นตามนโยบายรัฐบาลที่ต้องการ พัฒนาการวิจัยและเทคโนโลยีระดับสูง ซึ่งปัจจุบัน มีสถานที่ตั้งจำนวน ๓ แห่ง กระจายอยู่ในแต่ละภาค ซึ่งคณะผู้บริหารได้เดินทางไปศึกษาดูงานที่ศูนย์วิจัย วิทยาศาสตร์ภาคกลาง ที่ตั้งอยู่ในเมืองโจจง โดยศูนย์ฯ นี้ จะเป็นพื้นที่อุตสาหกรรมด้านเทคโนโลยีระดับสูงที่มี ความสำคัญและโดดเด่น ซึ่งภายในศูนย์ฯ ได้ก่อตั้ง โรงเรียนมัธยมศึกษา The National Experimental High School (NEHS&CTSP) เพื่อมุ่งเน้นบ่มเพาะ บุคลากรเพื่อการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีนักเรียนจำนวน ๑๒๐ คน โดยส่วนใหญ่ (ร้อยละ ๘๔) จะเป็นบุตรของนักวิทยาศาสตร์และเจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ อีกส่วนหนึ่งเป็นการเปิดรับนักเรียนจากภายนอกโดย ไม่ต้องมีการสอบเข้า โดยผลการเรียนของนักเรียน เมื่อเทียบกับนักเรียนในไต้หวันจะมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ใน ระดับยอดเยี่ยม NEHS&CTSP มีการศึกษาในรูปแบบที่ ผสมผสานคุณภาพด้านศิลปศาสตร์และเทคโนโลยี เข้าด้วยกัน โดยพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการสร้าง นวัตกรรมและพลังงานสำหรับการศึกษาทั้งในระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย นอกจากนี้ ศูนย์ดังกล่าวยังเปิดให้บริการด้านการศึกษา

ในการให้ใช้สถานที่เพื่อการเรียนการสอนสำหรับการทดลองปฏิบัติทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การทำงานวิจัยเพื่อผลิตและคิดค้นผลิตภัณฑ์ที่เป็นนวัตกรรม สร้างและพัฒนางานอุตสาหกรรมหนัก ชิ้นส่วนอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี การสร้างหุ่นอัจฉริยะ เป็นต้น นอกจากนี้ ศูนย์แห่งนี้ยังทำหน้าที่เป็นสะพานเชื่อมโยงให้กับผู้ผลิตคิดค้นกับนักลงทุนอีกด้วย

ตัวแทนผู้สูงอายุกล่าวกับคณะผู้บริหารว่า พวกเขามีสุขภาพแข็งแรง และยังสามารถทำงานเพื่อสังคมได้เป็นอย่างดี โดยกลุ่มสูงอายุในศูนย์ฯ มักไปร่วมกิจกรรมในเทศกาลต่าง ๆ และได้รับเชิญให้ไปกล่าวสุนทรพจน์ในพิธีมงคลสมรสของบุตรหลานในเมืองนี้ เนื่องจากปัจจุบันคนรุ่นใหม่กำลังนิยมประเพณีวัฒนธรรมแบบย้อนยุค สิ่งเหล่านี้ช่วยให้ผู้สูงอายุรู้คุณค่าในตน ซึ่งช่วยให้สุขภาพกายสุขภาพใจแข็งแรง ไม่เป็นภาระของบุตรหลาน

ได้หวั่นเข้าสู่สังคมสูงอายุเช่นเดียวกับประเทศไทย โดยกระทรวงศึกษาธิการมอบหมายให้กรมการศึกษาตลอดชีวิตเป็นผู้รับผิดชอบ ซึ่งกรมการศึกษาตลอดชีวิตได้กระจายอำนาจไปยังกรมการศึกษาแต่ละเมืองเป็นผู้กำกับดูแลงานด้านการศึกษาผู้สูงอายุ คณะผู้บริหารได้มีโอกาสเข้าศึกษาดูงานศูนย์การเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุเมืองไถจง เฉพาะที่เมืองไถจงมีศูนย์การเรียนรู้ผู้สูงอายุถึง ๒๙ ศูนย์ การบริหารจัดการโดยส่วนใหญ่จะให้ผู้สูงอายุคัดเลือกกรรมการและผู้อำนวยการศูนย์กันเอง ซึ่งผู้สูงอายุส่วนใหญ่จะเลือกผู้มีความรู้ความสามารถเข้ามาเป็นผู้อำนวยการ โดยกรมการศึกษาเมืองไถจงจะเป็นที่ปรึกษาให้การสนับสนุนงานกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ศูนย์ร้องขอ สำหรับศูนย์ฯ แห่งนี้จะมีสมาชิกที่มีอายุระหว่าง ๕๕ - ๘๐ ปี หลักสูตรการเรียนรู้ส่วนใหญ่เกิดจากความต้องการของสมาชิก ซึ่งมีหลักสูตรที่หลากหลาย เน้นเรื่องการดูแลสุขภาพและความปลอดภัยในการดำรงชีวิต และกิจกรรมส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมศิลปะวัฒนธรรม สมาชิกมีการเกาะกลุ่มเหนียวแน่นสำหรับครูและวิทยากรที่เข้ามาสอนในแต่ละหลักสูตร ศูนย์ฯ จะแจ้งความประสงค์ไปยังกรมการศึกษาเมืองไถจง กรมการศึกษาเมืองไถจงจะจัดหาครูหรือวิทยากรมาช่วยสอน

แม้ช่วงเวลาในการไปศึกษาดูงานครั้งนี้จะมีระยะเวลาเพียงสั้น ๆ แต่กระทรวงศึกษาธิการได้หวั่นได้จัดให้คณะผู้บริหารได้ศึกษาดูงานและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการศึกษาที่หลากหลาย ซึ่งผู้เขียนได้นำมาเขียนเพียงบางประเด็นเท่านั้น และความร่วมมือทางการศึกษาในก้าวต่อไป หน่วยงานที่ได้ร่วมเดินทางครั้งนี้ บางแห่งมีความร่วมมือทางการศึกษากับไต้หวันบ้างแล้ว และจะพิจารณาร่วมมือในประเด็นการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา และการศึกษาไทยในระดับต่าง ๆ เพิ่มขึ้นต่อไป

การบริหารการศึกษา แบบรัฐร่วมเอกชน : บทเรียนจาก ประเทศปากีสถาน^๑

ภาพจาก : <http://www.womensrepublic.net>

การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ทั้งถึง และเพียงพอ เป็นประเด็นท้าทายในการปฏิรูปการศึกษาของนานาประเทศ รวมถึง **ประเทศปากีสถาน** รัฐบาลปากีสถาน พยายามแก้ไขปัญหาด้านการศึกษามาอย่างต่อเนื่อง โดยมาตรการสำคัญที่รัฐบาลปากีสถานใช้เพื่อลดปัญหา เด็กไม่เข้าเรียน (out - of - school) และพัฒนาคุณภาพ การสอน (quality of teaching) ได้แก่ **การกระจาย บทบาทและอำนาจทางการศึกษา** โดยส่งเสริมให้ ภาคส่วนต่าง ๆ ในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนา การศึกษา ภายใต้ **หลักการบริหารแบบรัฐร่วมเอกชน (Public Private Partnerships - PPPs)** และ การจัดการศึกษาภาคบังคับสำหรับผู้เรียนอายุ ๕ - ๑๖ ปี โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

• ที่มาและจุดเริ่มของการเปิดโอกาสให้ ภาคเอกชนมีส่วนร่วมทางการศึกษา

ด้วยจำนวนประชากรกว่า ๑๘๐ ล้านคน ซึ่งมาก เป็นอันดับ ๖ ของโลก และงบประมาณที่มีจำกัด ปากีสถานเผชิญวิกฤตทางการศึกษาด้านการเข้าถึง (access) และคุณภาพ (quality) ในปี ๑๙๙๐ - ๙๑ อัตรา การอ่านออกเขียนได้ของประชากร (literacy rate) อยู่ที่ ร้อยละ ๓๕ เด็กเป็นจำนวนมากไม่เข้าเรียน ส่วนเด็กใน โรงเรียนรัฐมีผลการเรียนรู้ต่ำ (learning outcomes) และขาดทักษะความรู้ขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นผลมาจาก การสอนที่ไม่ได้คุณภาพของครูในโรงเรียน (Jamil, 2013)

ในช่วงต้นคริสต์ทศวรรษ ๑๙๙๐ (ขณะนั้น อำนาจในการตัดสินใจด้านนโยบายการศึกษายังรวมศูนย์ อยู่ที่รัฐบาลกลาง) รัฐบาลปากีสถานรับรู้ (perception) และตระหนัก (recognition) ว่าไม่สามารถดำเนินการ แก้ไขวิกฤตปัญหาดังกล่าวเพียงลำพังได้ เนื่องจาก ต้องใช้ทรัพยากรเป็นจำนวนมากและความเชี่ยวชาญสูง

รัฐจึงปรับบทบาทภาครัฐจากการเป็นภาคส่วนเดียวที่ทำ หน้าที่เป็นผู้จัดและสนับสนุนด้านการเงินเพื่อการศึกษา (a sole provider and financier) เป็นผู้ให้การส่งเสริม และกำกับดูแล (facilitator and regulator) พร้อมทั้ง เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ภายใต้แนวคิด “ภาคีทางการศึกษา (Partnerships in Education)” หรือ “การบริหารแบบรัฐร่วมเอกชน (Public Private Partnerships - PPPs)”

• รูปแบบการบริหารจัดการแบบรัฐร่วม เอกชนในปากีสถาน

ในแผนปฏิรูปการศึกษาปี ๒๐๐๑ รัฐบาล ปากีสถานแสดงเจตจำนงอย่างชัดเจนในการเปิดโอกาส ให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการสถานศึกษา ของรัฐ และเรียกความร่วมมือนี้ว่า “**ภาคีเพื่อการบริหาร จัดการ**” (Partnerships for Management - PFM) หรือที่รู้จักในชื่อ “โรงเรียนอุปถัมภ์” (the adopt - a - school) โดยภาครัฐและภาคเอกชนทำข้อตกลง ความร่วมมืออย่างเป็นทางการ (An Agreed Memorandum of Understanding - MOU) ในการร่วมอุปถัมภ์ และบริหารจัดการสถานศึกษาของรัฐที่ประสบปัญหา โดยเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (infrastructure) และการพัฒนาศักยภาพครูและผู้บริหารสถานศึกษา เป็นหลัก

แคว้นสินธ์ (Sindh) และ **แคว้นปัญจาบ (Punjab)** เป็นแคว้นที่ดำเนินการในรูปแบบ PFM ซึ่งกลไกและ วิธีการสนับสนุนของทั้งสองแคว้นมีความแตกต่างกัน โดยในแคว้นปัญจาบเน้นส่งเสริมการจัดการศึกษาเอกชน (private sector provision) ผ่านคูปองการศึกษา (voucher) และมูลนิธิช่วยเหลือโรงเรียนเอกชน ส่วนใน แคว้นสินธ์เน้นการพัฒนาโรงเรียนอุปถัมภ์เป็นหลัก ทั้งนี้

^๑บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานการศึกษาเรื่อง การปรับบทบาทภาครัฐเพื่อเข้าสู่ระบบการมีส่วนร่วมจัดการศึกษาเชิงพื้นที่

แคว้นสินธ์มีการกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจนกว่าแคว้นปัญจาบ อาทิ การกำหนดให้มีคณะกรรมการดำเนินงาน (steering committee) เพื่อติดตามตรวจสอบและพัฒนาความร่วมมือระหว่างภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง การแก้ไขพระราชบัญญัติการบริหารจัดการแบบรัฐร่วมเอกชน การวางแผนการดำเนินงานตามกฎหมาย และการกำหนดกรอบงบประมาณที่ภาคเอกชนต้องสนับสนุนการบริหารจัดการในโรงเรียนรัฐ

บทบาทภาครัฐและภาคเอกชน

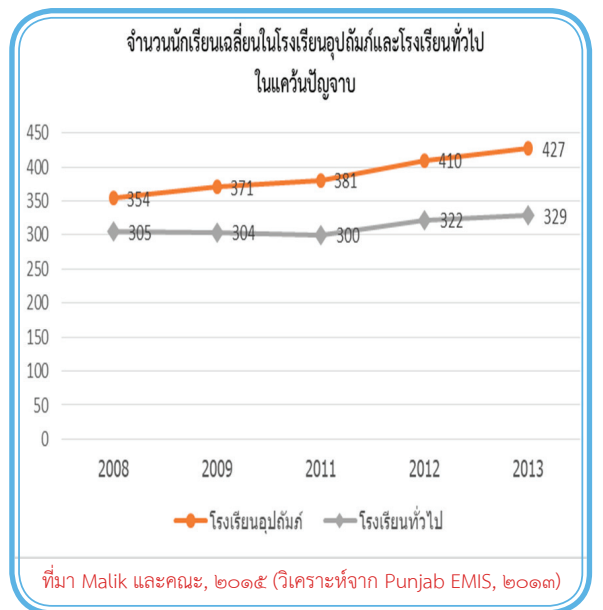
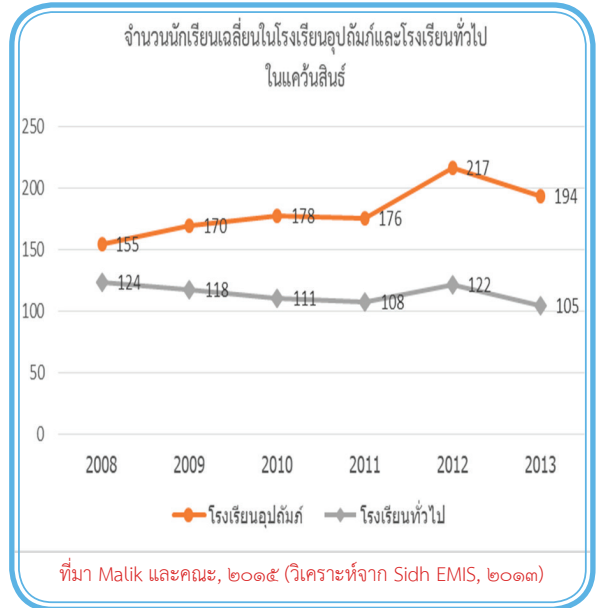
รัฐยังคงมีบทบาทเป็นผู้กำหนดนโยบายและจัดการศึกษาภาคบังคับในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา (ผู้เรียนอายุ ๕ ถึง ๑๖ ปี) โดยไม่คิดค่าใช้จ่าย (free and compulsory education) ตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศปากีสถาน (Pakistan, Constitution: Article 25 - A อ้างใน Malik และคณะ, ๒๐๑๕) ส่วนภาคเอกชน บุคคล และภาคีทางการศึกษาต่าง ๆ (non-state actors) ที่ร่วมเป็นผู้อุปถัมภ์ (adopter) มีบทบาทในการบริหารจัดการและพัฒนาปรับปรุงโรงเรียนรัฐที่ให้การอุปถัมภ์ โดยสนับสนุนทรัพยากรเพื่อพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการฝึกอบรมครูสอน รวมถึงการบริหารจัดการและการตัดสินใจในระดับสถานศึกษา ทั้งนี้ ผู้อุปถัมภ์ไม่มีสิทธิไล่หรือลงโทษครู โดยให้เป็นอำนาจของเจ้าหน้าที่เขตพื้นที่การศึกษา (Education District Officer - EDO) ในการโยกย้ายครูที่ไม่มีประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งทำให้รูปแบบ PFM หรือ the adopt - a - school ในปากีสถานต่างจากรูปแบบ charter school ในสหรัฐอเมริกา

ผลการดำเนินงานที่สำคัญภายใต้รูปแบบ PFM

Malik และคณะ (๒๐๑๕) จาก Institute of Development & Economic Alternatives (IDEAS) ได้ทำการศึกษาการบริหารการศึกษาแบบรัฐร่วมเอกชนในแคว้นปัญจาบและแคว้นสินธ์ในรูปแบบ PFM โดยพบว่าในภาพรวมโรงเรียนที่ได้รับการอุปถัมภ์มีผลลัพธ์ด้านการเข้าเรียน การเรียนรู้ การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน และการพัฒนาศักยภาพครู และผู้บริหารสถานศึกษาสูงกว่าโรงเรียนที่ไม่ได้รับการอุปถัมภ์

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบัน **โรงเรียนอุปถัมภ์ยังมีจำนวนจำกัด** โรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนอุปถัมภ์ในแคว้นปัญจาบมีจำนวนประมาณ ๖๐๐ แห่ง และในแคว้นสินธ์มีจำนวนประมาณ ๕๐๐ แห่ง (Malik และคณะ, ๒๐๑๕) **ผลลัพธ์ทางการศึกษาของปากีสถาน**

ยังคงต่ำ ปัญหาเด็กไม่เข้าเรียนยังคงอยู่ และอัตราการอ่านออกเขียนได้ของประชากร ในปี ๒๐๑๕ มีเพียงร้อยละ ๕๘ ซึ่งต่ำกว่าเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals - MDGs) ที่กำหนดเป้าหมายการอ่านออกเขียนได้ในปี ๒๐๑๕ ไว้ที่ร้อยละ ๘๘ (Ashraf, 2016)

แผนภาพที่ ๑ ตัวอย่างผลลัพธ์ในการดำเนินงานภายใต้รูปแบบ PFM : การเข้าเรียน

แผนภาพที่ ๒ ความพยายามในการแก้ไขวิกฤตทางการศึกษาของประเทศปากีสถาน

อุปสรรคสำคัญของการบริหารแบบรัฐร่วมเอกชนในประเทศปากีสถาน

ด้านนโยบาย

- ขาดความชัดเจนในแง่กลุ่มเป้าหมาย (targets) กลยุทธ์ (strategy) ในการคัดเลือกโรงเรียนที่จำเป็นต้องได้รับการอุปถัมภ์ ผลลัพธ์ (outcomes) กรอบเวลา (time frame) และแนวทางการพัฒนาโรงเรียนอุปถัมภ์ ภายหลังจากข้อตกลงสิ้นสุด (exit - strategy)

- ขาดกฎหมายรองรับการดำเนินการและสิ่งจูงใจ (incentives) ในการร่วมลงทุนเพื่อพัฒนาโรงเรียนรัฐ

- การดำเนินงาน PfM ขาดความแน่นอน หากรัฐกำหนดนโยบายภายใต้หลักความเอื้อเฟื้อ (altruism) ความมีใจบุญสุนทาน (philanthropy) และการให้ "โดยสมัครใจ (voluntarily)" ของภาคเอกชนและภาคีเพียงอย่างเดียว

- ขาดระบบการติดตามตรวจสอบ ซึ่งส่งผลต่อความโปร่งใส (transparency) ความรับผิดชอบ (accountability) และความยั่งยืน (sustainability) ในการทำงาน

ด้านการสื่อสารและประสานงาน

- ข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) จำกัดการอุปถัมภ์จากภาคเอกชนที่ให้การอุปถัมภ์ โดยระบุเฉพาะด้านโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาครูและผู้บริหารสถานศึกษา และเป็นการลงนามระหว่างเจ้าหน้าที่ประสานงานในระดับเขต (district coordination officers) กับองค์กรเอกชนที่ร่วมเป็นภาคีเท่านั้น ไม่ได้ผ่านความเห็นชอบและให้ความเห็นจากเจ้าหน้าที่เขตพื้นที่การศึกษา (district education officers)

- ขาดการสร้าง ความเข้าใจกับหน่วยงานระดับแคว้น/จังหวัด (provincial government) เกี่ยวกับ

บทบาทหน้าที่ภายใต้รูปแบบ PfM รวมทั้งไม่มีการกำหนดกรอบแนวทางการดำเนินงาน และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างกลุ่มงบประมาณและการศึกษาในระดับจังหวัด

- ภาคเอกชน/ภาคีที่ให้การอุปถัมภ์ และสถานศึกษา ขาดช่องทาง/เวทีในการแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงาน ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา

ด้านศักยภาพของภาคส่วนที่ให้การอุปถัมภ์

- ภาคเอกชน/องค์กรไม่แสวงกำไร (not - for - profit actors) ที่ร่วมอุปถัมภ์โรงเรียน มีศักยภาพด้านการเงินและการบริหารจัดการสถานศึกษาแตกต่างกัน และจำกัด (โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกลและขาดความเจริญทางเศรษฐกิจ)

โดยสรุป ประเทศปากีสถานและประเทศต่าง ๆ ที่มีแนวทางการพัฒนาการศึกษาคล้ายคลึงกัน จำเป็นต้องทบทวนผลการดำเนินงานที่ผ่านมาและหามาตรการรองรับการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ โดยต้องคำนึงถึงความชัดเจนของนโยบาย การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจ และการมีระบบการติดตามตรวจสอบที่ดี

เอกสารอ้างอิง

- Ashraf, Muhammad Azeem. (2016). *Education and Development of Pakistan: A Study of Current Situation of Education and Literacy in Pakistan*. US - China Education Review B., 6 (11), 647 - 654.
- Jamil, B.R. (2013). *ASER and Right to Education-Tracking Provisions for Fundamental Rights and Social Justice*. ASER 2013.
- Malik, R., Bari, F., Muzaffar, I., Mashhood, T., Manzoor, M. & Ali, A. (2015). *Partnerships for Management in Education: Evidence from Punjab & Sindh*. Institute of Development and Economic Alternatives (IDEAS) Research Report.

ข้อเสนอตัวชี้วัด เป้าหมาย การพัฒนาการศึกษา เพื่อความเป็นพลเมืองโลก (SDG 4.7)

ภาพจาก : <http://www.unesco.org/new/fileadmin/>

นับตั้งแต่อดีตเลขาธิการสหประชาชาติ Mr.Ban Ki - moon มีแถลงการณ์ในการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติ (United Nations General Assembly) ครั้งที่ ๖๗ ประจำปี ๒๕๕๕ (ค.ศ. ๒๐๑๒) ที่มหานครนิวยอร์ก สหรัฐอเมริกา ด้วยเล็งเห็นว่าการศึกษายเป็นประตูสู่ความเท่าเทียมในสังคม และการให้การศึกษาและทักษะที่จำเป็นจะช่วยเสริมพลังให้บุคคลที่จะนำไปสู่การสร้างโลกยุคใหม่ที่ดีขึ้น โดยหยิบยกประเด็นการศึกษาต้องมาก่อน (Education First) เพื่อสร้างแรงกระเพื่อมครั้งใหญ่ให้กับวงการศึกษ โดยมีเป้าหมายหลัก ๓ ประการ ได้แก่ ส่งเสริมให้เด็กทุกคนได้เข้าเรียน (Put Every Child in School) ปรับปรุงคุณภาพการเรียนรู้ (Improve the Quality of Learning) และสร้างความเป็นพลเมืองโลก (Foster Global Citizenship) แนวคิดเรื่องการศึกษาต้องมาก่อน ทั้ง ๓ ประเด็นดังกล่าว ได้รับความสนใจและผนวกเข้าไปในเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals : MDGs) ซึ่งสิ้นสุดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๘ (ค.ศ. ๒๐๑๕) วาระการพัฒนาภายหลังปี ค.ศ. ๒๐๑๕ (Post - 2015 Development Agenda) และเป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDG) ซึ่งเริ่มต้นใช้ในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๗๓ ตามลำดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเด็นการสร้างความเป็นพลเมืองโลก (Foster Global Citizenship) ซึ่งเป็นเรื่องใหม่และได้รับความสนใจเป็นอันมาก อีกทั้งมีองค์ความรู้และตัวอย่างการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมในการปฏิบัติค่อนข้างน้อย

เมื่อเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals : MDGs) สิ้นสุดเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๘ ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกได้เริ่มใช้เป้าหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development Goals : SDG) ซึ่งเริ่มต้นใช้ในปี พ.ศ. ๒๕๕๙ - ๒๕๗๓ ครอบคลุมระยะเวลา ๑๕ ปี ประกอบด้วย ๑๗ เป้าหมาย (Goals) ๑๖๙ เป้าประสงค์ (Targets) และกำหนดให้เป้าประสงค์ด้านการศึกษาอยู่ในเป้าหมายที่ ๔ การศึกษา ที่เน้น “สร้างหลักประกันให้การศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและครอบคลุม ส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับทุกคน (Quality Education)” โดยมุ่งให้ทั่วโลกจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงการให้การศึกษา กับทุกคน (Inclusive) การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เท่าเทียมกัน และการศึกษาตลอดชีวิต ที่เกิดจากนโยบายและการวางแผนที่มีประสิทธิภาพ และเกิดจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน โดยในเป้าหมายที่ ๔ (SDG4) จะประกอบด้วย ๑๐ เป้าประสงค์ ดังต่อไปนี้

เป้าประสงค์ที่ ๔.๑ (SDG 4.1) สร้างโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพทั่วถึงและเป็นธรรมแก่เด็กเยาวชน ทั้งหญิงและชายในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

เป้าประสงค์ที่ ๔.๒ (SDG 4.2) สร้างหลักประกันว่าเด็กทุกคนทั้งหญิงและชายมีโอกาสในการเข้าถึงการพัฒนาในระดับปฐมวัยและอนุบาล มีความพร้อมในการเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน

เป้าประสงค์ที่ ๔.๓ (SDG 4.3) สร้างโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมระหว่างหญิงชายในการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งสายสามัญและสายอาชีพ

เป้าประสงค์ที่ ๔.๔ (SDG 4.4) เพิ่มการพัฒนาทักษะชีวิตและการทำงานที่ดี และความเป็นผู้ประกอบการสำหรับเยาวชนและผู้ใหญ่

เป้าประสงค์ที่ ๔.๕ (SDG 4.5) ขจัดความเหลื่อมล้ำในโอกาสทางการศึกษาทุกระดับของผู้หญิงและผู้ด้อยโอกาสทุกประเภท

เป้าประสงค์ที่ ๔.๖ (SDG 4.6) ขจัดปัญหาการไม่รู้หนังสือและการคิดคำนวณให้หมดไปในกลุ่มเด็กเยาวชนและประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ

เป้าประสงค์ที่ ๔.๗ (SDG 4.7) ส่งเสริมให้ผู้เรียนค้นคว้าหาความรู้และพัฒนาทักษะที่ตอบสนองการพัฒนาที่ยั่งยืน ทักษะพลเมืองที่สำคัญ อาทิ ทักษะการเรียนรู้เพื่อการพัฒนายั่งยืน การเป็นพลเมืองโลกที่ดี การจัดการความขัดแย้ง การเคารพความหลากหลาย และส่งเสริมสันติภาพ เป็นต้น

เป้าประสงค์ที่ 4.a (SDG 4.a) ปรับปรุงอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมทางการศึกษา ให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก ผู้พิการ ให้รองรับการใช้งานของคนทุกกลุ่มในสังคม เพื่อให้เป็นสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความเท่าเทียม ปลอดภัย ปราศจากความรุนแรง มีความพร้อมและส่งต่อการเรียนรู้สำหรับทุกคน

เป้าประสงค์ที่ 4.b (SDG 4.b) เพิ่มทุนการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นยากจนและทุรกันดาร โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศด้อยพัฒนา เพื่อให้มีโอกาสในการเข้าเรียนในระดับที่สูงขึ้น ทั้งในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา ในสาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ วิศวกรรมศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เพื่อรองรับการพัฒนาของประเทศ

เป้าประสงค์ที่ 4.c (SDG 4.c) เพิ่มจำนวนครูที่มีคุณภาพได้มาตรฐานระดับชาติ ให้เพียงพอต่อความต้องการทางการศึกษาที่จะเพิ่มขึ้นจากการดำเนินการตามเป้าหมายการศึกษาคุณภาพ ๒๐๓๐

อย่างไรก็ดี ปัจจุบันการดำเนินงานเพื่อกำหนดตัวชี้วัดเป้าหมายที่ ๔ ด้านการศึกษามีความชัดเจนแล้วในระดับหนึ่ง โดยองค์การ UNESCO ได้กำหนดกรอบ

ตัวชี้วัดเพื่อให้ประเทศต่างๆ ได้นำไปใช้และปรับให้เข้ากับบริบทของแต่ละประเทศ ตลอดจนแสวงหาตัวชี้วัดเพื่อทดแทน ไว้ในกรอบตัวชี้วัดสำหรับการติดตามผลและทบทวนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (เป้าหมายที่ ๔ : SDG 4) และวาระการศึกษาระดับโลก (Education ๒๐๓๐) ขององค์การสหประชาชาติ (Metadata for the Global Indicators for the Follow - up and Review of SDG 4 and Education 2030) และเผยแพร่ในเว็บไซต์ของ UNESCO ที่เกี่ยวข้องและผู้สนใจสามารถดาวน์โหลดและนำไปใช้ได้ ยกเว้นกรอบตัวชี้วัดสำหรับการติดตามผลและทบทวนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (เป้าหมาย ที่ ๔ : SDG 4) ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก อยู่ในเป้าประสงค์ที่ ๔.๗ สร้างหลักประกันว่าผู้เรียนทุกคนได้รับความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมไปถึงการศึกษาสำหรับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและการมีวิถีชีวิตที่ยั่งยืน สิทธิมนุษยชน ความเสมอภาค ระหว่างเพศการส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความสงบสุขและไม่ใช้ความรุนแรง การเป็นพลเมืองของโลก และความนิยมในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและในมีส่วนร่วมของวัฒนธรรมต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนภายในปี ๒๕๗๓ ซึ่งถึงแม้ว่าจะมีการกำหนดตัวชี้วัดไว้ คือ มีการดำเนินการเกี่ยวกับ (i) การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก และ (ii) การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงความเสมอภาคทางเพศและสิทธิมนุษยชน ซึ่งได้รับการให้ความสำคัญทุกระดับ ใน (a) นโยบายการศึกษาของประเทศ (b) หลักสูตร (c) ระดับการศึกษาของครู และ (d) การประเมินผลนักเรียน หากแต่ยังมีความเป็นนามธรรม ไม่มีการระบุรายละเอียดของคำจำกัดความของคำสำคัญและตัวชี้วัดต่าง ๆ และขาดความชัดเจนในการนำไปเป็นตัวชี้วัดเพื่อการติดตาม ทำให้มีความจำเป็นที่ต้องมีการประชุมหารือทั้งในระดับประเทศและระดับโลกในการทำความเข้าใจเป้าประสงค์นี้และมีข้อตกลงร่วมกันในการพิจารณาตัวชี้วัดที่จะใช้เป็นตัวแทนในการติดตามเป้าประสงค์ดังกล่าวได้จริง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้ดำเนินโครงการวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมความเป็น

พลเมืองโลก (Global Citizenship) : ประสบการณ์นานาชาติ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๙ และมีการปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๖๐ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจและนำเสนอผลการวิจัยจากตัวอย่างประเทศที่มีการดำเนินการที่ดีในเรื่องการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกให้แก่ผู้บริหาร ครู และผู้สนใจได้เห็นตัวอย่างการดำเนินการและเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ ได้จัดทำรายงานวิจัย ข้อเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) : กรณีศึกษาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ประสบการณ์นานาชาติ เพื่อเป็นอีกตัวอย่างรูปธรรมหนึ่งในการจัดทำตัวชี้วัดในประเด็นการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกที่สอดคล้องตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) โดยได้บรรจุรายงานการวิจัยทั้ง ๒ ฉบับลงในลักษณะหนังสือชุด Global Citizenship Education Development :GCED เพื่อนำเสนอแนวทางหนึ่งในการปฏิรูปการศึกษาและการพัฒนาการศึกษาไทยตามแนวทางที่สอดคล้องตามวาระสำคัญในระดับโลก ผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะที่จะนำไปสู่การกำหนดตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) ได้ดังนี้

๑) กรอบตัวชี้วัดที่กำหนดไว้ในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) ขององค์การสหประชาชาติ (United Nations : UN) เรื่องการดำเนินการเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกใน ๔ ด้าน ได้แก่ นโยบายการศึกษาของประเทศ หลักสูตร การศึกษาของครู และการประเมินผลนักเรียน สามารถเก็บข้อมูลเพื่อตอบโจทย์ตัวชี้วัด SDG 4.7 ได้โดยอาศัยกระบวนการทางการวิจัยเอกสารและการวิจัยเชิงสำรวจในการเก็บข้อมูล ใจความสำคัญหรือเป้าหมายหลักของเป้าประสงค์ ๔.๗ คือ การมุ่งเน้นที่จะกระตุ้นให้แต่ละประเทศจัดการศึกษาในประเด็นการเป็นพลเมืองโลก ภายใต้คำถามหรือโจทย์สำคัญ ๒ ประการ คือ

(๑.๑) ประเทศสมาชิกมีการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกหรือไม่ ถ้ามี มีการดำเนินงานอย่างไร โดยดูได้จากการกำหนดนโยบายการศึกษา และหลักสูตร การศึกษาในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของประเทศนั้น ๆ และ

(๑.๒) ผลการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกของประเทศที่มีการดำเนินการอยู่แล้วนั้น เป็นอย่างไร โดยดูจากการดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับครูเพื่อเตรียมความพร้อมในประเด็นการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก และการประเมินผลนักเรียน

๒) การให้ คำจำกัดความและการกำหนดคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลกในบริบทของประเทศนั้น ๆ ที่ชัดเจนเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญที่สุด ประเทศไทยจะสามารถดำเนินการติดตามประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) ได้ก็ต่อเมื่อผู้ที่เกี่ยวข้องและมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการศึกษามีความรู้และความเข้าใจที่ตรงกันอย่างชัดเจนว่าการศึกษาในเรื่องใดเข้าข่ายการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ความเป็นพลเมืองโลกคืออะไร และการแสดงออกถึงการเป็นพลเมืองโลกทำได้อย่างไร โดยฝ่ายนโยบายจำเป็นต้องมีการให้คำจำกัดความและกำหนดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ชัดเจนเสียก่อน โดยต้องผนวกรวมการรักษาเอกลักษณ์ ของชาติ

(ความเป็นพลเมืองในชาตินั้น ๆ) และเชื่อมโยงกับหลักการพื้นฐานสากลที่เป็นพหุวัฒนธรรมและความเป็นนานาชาติ (ความเป็นพลเมืองโลก) เพื่อให้การกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก มีทิศทางและครอบคลุมตามเป้าประสงค์ที่ระบุไว้

๓) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเพื่อตอบตัวชี้วัด เป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (SDG 4.7)

ในรายงานการวิจัย เรื่อง แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship): ประสบการณ์นานาชาติ ได้แสดงตัวอย่างของการเก็บข้อมูลแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก และได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุม สอดคล้องตามตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ตามกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goal : SDG 4.7) ดังนั้น ในการเก็บข้อมูลเพื่อตอบตัวชี้วัดเป้าประสงค์ที่ ๔.๗ จึงจำเป็นต้องใช้กระบวนการวิจัยในลักษณะเดียวกับวิธีการดำเนินการวิจัยแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกดังกล่าว นั่นคือ การวิจัยเอกสาร โดยใช้เครื่องมือการวิจัย คือ แบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ใช้เครื่องมือในการวิจัย/เก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์การวิจัยเชิงสำรวจโดยมีเครื่องมือเป็นแบบสอบถามเพื่อสำรวจความเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) เพื่อเก็บข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) ของประเทศไทย ทั้งนี้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล/วิจัยข้างต้น จำเป็นต้องสร้างขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญเป็นลำดับแรก ภายใต้ความเข้าใจจำกัดความและคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองโลกที่ตรงกัน

๔) ข้อเสนอตัวชี้วัดเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก (SDG 4.7)

ในเป้าประสงค์ที่ ๔.๗ ตัวชี้วัดที่กำหนด คือ มีการดำเนินการเกี่ยวกับ (i) การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก และ (ii) การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน รวมถึงความเสมอภาคทางเพศ และสิทธิมนุษยชน ซึ่งถูกให้ความสำคัญทุกระดับใน (a) นโยบายการศึกษาของประเทศ (b) หลักสูตร (c) ระดับการศึกษา

ของครู และ (d) การประเมินผลนักเรียน เป้าหมายหลักของการสำรวจ/เก็บข้อมูล คือ ประเทศนั้น ๆ มีการดำเนินงานเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกหรือไม่ ตั้งแต่ในระดับนโยบายการศึกษาของประเทศ หลักสูตรระดับการศึกษาของครู และการประเมินผลนักเรียนอย่างไรก็ดี ในปัจจุบันยังไม่ได้มีการนำเสนอตัวชี้วัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกจากหน่วยงานใด ๆ เลยทั้งภายในและต่างประเทศ ดังนั้น ตัวชี้วัดในการสำรวจ SDG 4.7 อาจเป็นการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก เพื่อถามว่าประเทศไทยมีการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกหรือไม่ โดยดูจากในนโยบายการศึกษาของประเทศ เนื้อหาในหลักสูตร การเตรียมความพร้อมในการให้การศึกษาครู และผลการประเมินของนักเรียน ข้อเสนอตัวชี้วัดในข้อนี้ อาทิ ร้อยละของการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลกเมื่อเทียบกับนโยบายการศึกษาของประเทศในภาพรวม ร้อยละของนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก ร้อยละของครูที่ได้รับการเตรียมความพร้อมเรื่องการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมืองโลก เป็นต้น

ภาพจาก : <http://www.worldbank.org>

ภาพจาก : <http://www.la.one.un.org>

รูปแบบการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา : กรณีศึกษาสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย^๑

จากเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals - SDGs) ในด้านการศึกษา ที่กล่าวไว้ว่า “ประชาชนทุกคนต้องได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียม ทัวถึง และส่งเสริมโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ทุกคน” นั้น ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับเป้าหมายดังกล่าวผ่านการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษา อย่างไรก็ตามการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้มีความเท่าเทียมและทั่วถึงนั้น การจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาจากภาครัฐแต่เพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ ซึ่งวิธีการจัดการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นมีหลายประการ แต่วิธีหนึ่งที่เป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศก็คือ “การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา” (Education Mobilization Resources) โดยในประเทศไทยได้ปรากฏแนวคิดและ

ความสำคัญของการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๔๕ ไว้ในหลายมาตรา ในบทความนี้ ผู้เขียนได้ศึกษาวิธีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐอินโดนีเซียด้วยวิธีการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) โดยมีจุดประสงค์ที่สำคัญ คือ เพื่อให้ทราบแนวทางการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาและเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่างของวิธีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาของทั้งสองประเทศ ทั้งนี้ ผู้วิจัยสรุปวิธีการระดมทรัพยากรของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย โดยแสดงการเปรียบเทียบในตารางตามลำดับ ดังนี้

ตารางที่ ๑ สรุปและเปรียบเทียบบริบทการศึกษาและวิธีการระดมทรัพยากรทางการศึกษาของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและประเทศอินโดนีเซีย

ประเด็นสรุปและเปรียบเทียบ	ประเทศ	
	สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	สาธารณรัฐอินโดนีเซีย
แนวคิดและหลักการในการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา	รัฐจะต้องสนับสนุนให้บุคคล องค์กร รวมถึงภาคเอกชน ลงทุนเพื่อพัฒนาการศึกษาแห่งชาติผ่านนโยบายต่าง ๆ เช่น นโยบายการยกเว้นภาษี	๑) การนำทรัพยากรที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา และเพิ่มงบประมาณสำหรับสนับสนุนการศึกษาระดับพื้นฐาน ๒) การให้ความสำคัญกับโครงการเร่งด่วน คือ การจัดหาที่เรียนอย่างทั่วถึงและปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ๓) การประสานความร่วมมือระหว่างรัฐบาลกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางการศึกษา ทุกกลุ่มรวมถึงเรื่องงบประมาณที่รัฐบาลท้องถิ่นกับสมาชิกชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วม

ประเด็นสรุป และเปรียบเทียบ	ประเทศ	
	สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว	สาธารณรัฐอินโดนีเซีย
การบริหารและจัดการศึกษา	ระดับส่วนกลาง กระทรวงศึกษาธิการและ กีฬาเป็นผู้ดูแลระบบการศึกษา สำหรับ ในระดับท้องถิ่น คณะกรรมการพัฒนา การศึกษาชุมชน ภายใต้การดูแลของ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและ สำนักงานบริการการศึกษาจังหวัด มีหน้าที่ ดูแลจัดการศึกษาของโรงเรียนร่วมกับ ชุมชน	การอนุญาตให้ภาคเอกชนสถาบันการศึกษา ในต่างประเทศ และหน่วยงานท้องถิ่น ร่วมมือกันเพื่อจัดการศึกษาตามกฎหมาย ทางด้านการศึกษาที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ
วิธีการระดมทรัพยากรทางการศึกษา ที่เป็นตัวเงิน	ใช้การระดมทรัพยากรทางการศึกษา ทั้งจากภายในและภายนอกประเทศ	๑) รัฐบาลเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดสร งงบประมาณเพื่อการศึกษาสำหรับการจัด การศึกษาภาคบังคับสำหรับการศึกษา ที่ไม่ใช่ภาคบังคับที่ดำเนินการโดยชุมชน สถานศึกษาที่ชุมชนนั้นจัดการศึกษาจะต้อง รับผิดชอบเอง ๒) ภาคการเมือง ราชการ และศาสนา มีบทบาทสำคัญในการระดมทรัพยากร เพื่อการศึกษา
วิธีการระดมทรัพยากรทางการศึกษา ที่ไม่ใช่เงิน	การให้การสนับสนุนครูและความรู้ทางด้าน วิชาการทั้งจากภาครัฐบาลและเอกชน ทั้งในและต่างประเทศ	๑) การให้ความรู้และวิชาการที่ได้ จากการมีส่วนร่วมของครอบครัว ชุมชน และภาคส่วนเอกชนทั้งในประเทศและ ต่างประเทศเป็นจำนวนมาก ๒) การให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาท ในภาคธุรกิจการศึกษา (ถือหุ้นร้อยละ ๔๙) โดยเฉพาะในสายวิชาชีพที่ประเทศกำลัง ขาดแคลนแรงงานเป็นอย่างมากผ่าน การจัดอบรมหรือโครงการต่าง ๆ

จากประเด็นข้างต้นจะ พบว่า ในสาธารณรัฐ
ประชาธิปไตยประชาชนลาว และสาธารณรัฐอินโดนีเซีย
มีวิธีการระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาทั้งที่เป็นเงิน
และไม่ใช้เงินด้วยวิธีการที่ใกล้เคียงกันและแตกต่างกัน

กล่าวคือ ใช้วิธีการระดมทรัพยากรทั้งจากภายในและ
ภายนอกประเทศเหมือนกัน แต่สาธารณรัฐอินโดนีเซีย
จะเน้นการลงทุนของภาคเอกชนเป็นหลัก โดยภาคการเมือง
ราชการ และศาสนา มีบทบาทสำคัญต่อการระดมทุน

“ครูภูมิปัญญาไทย”

ปราชญ์แห่งแผ่นดิน

ความเป็นมาและความสำคัญของภูมิปัญญาไทย

ชนชาติไทยเป็นชนชาติเก่าแก่ที่มีวัฒนธรรมภูมิปัญญาเป็นของตน และใช้ภูมิปัญญาในการสร้างชาติ สร้างตน สร้างความเป็นปึกแผ่น มั่นคง แก่บ้านเมืองมาอย่างยาวนาน “ภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น” จึงเป็นองค์ความรู้สำคัญที่ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ เพื่อให้ภูมิปัญญาเป็นรากฐานและพลังขับเคลื่อนสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) จึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ – ๒๕๗๙ โดยระบุความสำคัญของภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาไว้ในยุทธศาสตร์ที่ ๓ การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ วัตถุประสงค์ที่ ๕ ผู้สูงวัยได้รับการพัฒนาทักษะความรู้ ความสามารถเพื่อการทำงานอย่างต่อเนื่อง อยู่อย่างมีศักดิ์ศรี สามารถพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งมีบทบาทในการถ่ายทอดองค์ความรู้และสืบสานภูมิปัญญาเพื่อการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศ

ความหมายและขอบข่ายภูมิปัญญาไทย

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาให้ความหมายของภูมิปัญญาไทยไว้ว่า “ภูมิปัญญาไทย” หมายถึง องค์ความรู้ ความสามารถและทักษะของคนไทย อันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกรสรร ประยุกต์ พัฒนาและถ่ายทอด สืบต่อกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทย ให้สมดุลกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย แบ่งออกเป็น ๙ ด้าน ดังนี้

- (๑) ด้านเกษตรกรรม
- (๒) ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม
- (๓) ด้านการแพทย์แผนไทย
- (๔) ด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (๕) ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน
- (๖) ด้านศิลปกรรม
- (๗) ด้านภาษาและวรรณกรรม
- (๘) ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี
- (๙) ด้านโภชนาการ

องค์ประกอบและหลักการเกิดภูมิปัญญาไทย

ภูมิปัญญาไทย มีลักษณะเป็นองค์รวมและมีคุณค่าทางวัฒนธรรมซึ่งเกิดขึ้นในวิถีชีวิตของคนไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นองค์ความรู้สำคัญเพราะเป็นที่มาขององค์ความรู้ที่เจริญงอกงามขึ้นใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหาการจัดการและการปรับตัวในการดำเนินวิถีชีวิตของคนไทย

ครูภูมิปัญญาไทย จึงเป็นบุคคลผู้ทรงภูมิปัญญาด้านใดด้านหนึ่งซึ่งเป็นผู้สร้างสรรค์และสืบสานภูมิปัญญา มาอย่างต่อเนื่อง เป็นที่ยอมรับของสังคม/ชุมชน จนได้รับการยกย่องให้เป็น “ครูภูมิปัญญาไทย” เพื่อทำหน้าที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาในการจัดการศึกษาทั้งในระบบ

นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ตามนัยแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ ซึ่งองค์ประกอบของการเป็นครูภูมิปัญญาไทย พิจารณาจาก “ความเป็นครู” หมายถึง มีลูกศิษย์มาศึกษาเล่าเรียน และถ่ายทอดองค์ความรู้ไม่น้อยกว่า ๕ ปี ทั้งยังพิจารณาจากภูมิ ๓ ประการ ได้แก่

(๑) **ภูมิรู้** หมายถึง มีองค์ความรู้เป็นของตนเอง หรือต่อยอดมาจากบิดามารดา ครูอาจารย์ มีความสามารถเชี่ยวชาญเฉพาะด้านที่ชัดเจนในองค์ความรู้

(๒) **ภูมิธรรม** หมายถึง มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่คนในชุมชน สังคม และประเทศ

(๓) **ภูมิปัญญา** หมายถึง สามารถนำความรู้มาแก้ไขปัญหาตนเอง ชุมชน สังคม

ครูภูมิปัญญาไทยในปัจจุบัน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ได้ดำเนินการสรรหาและยกย่องเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๔ จนถึงปัจจุบัน โดยมีครูภูมิปัญญาไทยทั้งสิ้น ๙ รุ่น จำนวน ๕๐๓ คนจากทั่วประเทศ ดังนี้

- ❖ รุ่นที่ ๑ พ.ศ. ๒๕๔๔ จำนวน ๓๐ คน
- ❖ รุ่นที่ ๒ พ.ศ. ๒๕๔๕ จำนวน ๕๖ คน
- ❖ รุ่นที่ ๓ พ.ศ. ๒๕๔๖ จำนวน ๔๕ คน
- ❖ รุ่นที่ ๔ พ.ศ. ๒๕๔๗ จำนวน ๘๖ คน
- ❖ รุ่นที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๔๘ จำนวน ๖๕ คน
- ❖ รุ่นที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๕๒ จำนวน ๕๙ คน
- ❖ รุ่นที่ ๗ พ.ศ. ๒๕๕๔ จำนวน ๙๖ คน
- ❖ รุ่นที่ ๘ พ.ศ. ๒๕๖๐ จำนวน ๕๔ คน
- ❖ รุ่นที่ ๙ พ.ศ. ๒๕๖๑ จำนวน ๑๒ คน

"ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๙" : เพชรเม็ดงามแห่งวงการการศึกษาไทย

ในปีพุทธศักราช ๒๕๖๑ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) ได้ดำเนินการสรรหาและคัดเลือกเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๙ ซึ่งในปีนี้มีผู้ทรงภูมิปัญญาส่งผลงานเข้ารับการคัดเลือกจากทั่วประเทศจำนวนทั้งสิ้น ๒๕๑ คน ครอบคลุมภูมิปัญญาไทย ๙ ด้าน ในจำนวนนี้เป็นผู้สมัครจากภาคเหนือ จำนวน ๕๕ คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ๑๐๖ คน ภาคกลาง ๔๓ คน ภาคตะวันออก ๑๙ คน และภาคใต้ ๒๘ คน

คณะทำงานสรรหาและคัดเลือกครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๙ ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญสาขาต่าง ๆ ได้ร่วมกันพิจารณาคัดเลือกและสรรหาครูภูมิปัญญาไทย ด้วยการประเมินเอกสารจากแบบเสนอลงพื้นที่ภาคสนาม รวบรวมข้อมูลเชิงประจักษ์ จากนั้นนำผลการประเมินเสนอต่อที่ประชุม และร่วมกันอภิปรายเพื่อตัดสินรอบสุดท้ายจนได้ผู้ทรงภูมิปัญญาที่สมควรได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติเป็นครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๙ จำนวน ๑๒ คน ตามประกาศสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา เรื่อง การยกย่องเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๙ ลงวันที่ ๔ กันยายน ๒๕๖๑

สกศ. ได้จัดพิธีมอบเครื่องหมายเชิดชูเกียรติและเกียรติบัตรครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๙ เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๑ ณ โรงแรมเบสท์เวสเทิร์น แจ็งวัฒนะ โดยมีหม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำนายกรัฐมนตรี เป็นประธานในพิธี

ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์ รองเลขาธิการสภาการศึกษา
 ในฐานะประธานคณะกรรมการงานสรรหาและคัดเลือกครู
 ภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๙ กล่าวว่า **“ความรู้ทางภูมิปัญญา”**
 เป็น **“ภูมิ”** หมายถึง แผ่นดินหรือโลก เป็นความรู้ใกล้ตัว
 ที่เกิดจาก **“ปัญญา”** คือ การคิด สังเกต รวบรวมความรู้
 สืบทอดต่อกันมา ผสมผสานเป็นองค์ความรู้ อันเกี่ยวข้องกับ
 กับชีวิต ท้องถิ่น และวัฒนธรรม สกศ. เห็นว่าภูมิปัญญา
 มีความสำคัญและช่วยให้มนุษย์อยู่รอดได้ อีกทั้ง
 เกื้อกูลความรู้ทางวิทยาศาสตร์ จึงยกย่องและส่งเสริม
 ครูภูมิปัญญาไทยในการใช้ภูมิรู้ ภูมิธรรม และภูมิปัญญา
 บนฐานของความเป็นครูมารับใช้และต่อยอดจากความรู้
 ในปัจจุบัน ผสมผสานให้มั่นคงแข็งแรง เป็นประโยชน์
 แก่ประเทศชาติ **“ความรู้ทางภูมิปัญญา”** จึงถือเป็น
 การศึกษาชนิดหนึ่งในมิติของนักการศึกษา เป็นความรู้
 ที่เกิดจากการคิด วิเคราะห์ สังเกต หลอมรวมเป็น
 องค์ความรู้ ในทางการศึกษาเรียกว่า **“การศึกษานอกระบบ
 โรงเรียนแต่อยู่ในระบบชีวิตของเรา หรือเรียกได้ว่าเป็น
 การศึกษาตามอัธยาศัย จับต้องไม่ได้ แต่รับรู้ได้ว่าเป็น
 ความรู้”** เรียกได้ว่าเป็นความรู้แบบครูปักหลักจำ
 มาสร้างทางเทวดา จึงเป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษา
 ในป็นี ทางสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาร่วมมือกับ
 สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษา
 ตามอัธยาศัย (กศน.) เสริมสร้างความร่วมมือในการส่งเสริม
 การเรียนรู้ของประชาชน และเสริมความเข้มแข็งของครู
 ภูมิปัญญาไทยในการถ่ายทอดองค์ความรู้ขยายต่อชุมชน
 เกิดรากฐานที่มั่นคง กระจายองค์ความรู้สู่ชุมชนจนเกิด
 เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตโดยใช้ครูภูมิปัญญา
 ไทยเป็นแกนหลักในการขับเคลื่อนกระบวนการเรียนรู้
 รับมือกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต สร้างองค์ความรู้ใหม่
 และเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

*“ครูภูมิปัญญาไทยจึงถือเป็นเพชรเม็ดงาม
 อันทรงคุณค่าแห่งวงการการศึกษาไทยซึ่งจะทำหน้าที่
 ถ่ายทอดองค์ความรู้ เชิดชูภูมิปัญญา พัฒนาองค์ความรู้
 ถ่ายทอดเป็นวิทยากรให้คนรุ่นหลังได้สืบสานองค์ความรู้
 ภูมิปัญญาไทย มรดกอันทรงคุณค่าของไทยสืบไป”*

*“เครื่องหมายเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทย
 ลักษณะของเข็มเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทย
 มีลักษณะเป็นช่อสายกระจังตาอ้อย ๙ ช่อ
 ที่ใช้เป็นสัญลักษณ์แทนขอบข่าย ภูมิปัญญาไทย ๙ ด้าน
 ประกอบด้วยข้อความ “ครูภูมิปัญญาไทย” ที่ทำด้วย เงินบริสุทธิ์
 และเกสรทั้ง ๙ ช่อ ทำด้วยทองคำแท้”*

สกศ. จัดงานมอบเข็มเชิดชูเกียรติ ครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๙

เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๖๑ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สกศ.) จัดโครงการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๗๕ : ยกย่องเชิดชูเกียรติครูภูมิปัญญาไทย รุ่นที่ ๙ และชุมชนเพื่อการเรียนรู้ โดยมี หม่อมหลวงปนัดดา ดิศกุล ผู้ช่วยรัฐมนตรีประจำนายกรัฐมนตรี เป็นประธานมอบเครื่องหมายเชิดชูเกียรติและเกียรติบัตรแก่ครูภูมิปัญญาไทย จำนวน ๑๒ ท่าน และมอบโล่ชุมชนเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำนวน ๓ รางวัล โดย ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์ รองเลขาธิการสภาการศึกษา ให้การต้อนรับ ณ โรงแรม เบสต์เวสเทิร์นแวนดาแกรนด์ จังหวัดนนทบุรี

เปิดศักราชประกันคุณภาพการศึกษายุคใหม่

กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา

การประกันคุณภาพที่ผ่านมา ครูต้องใช้เวลาเตรียมเอกสารจนบางครั้งทำให้ไม่สามารถทุ่มเทการสอนได้เต็มที่ แต่ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้จะหมดไป เปิดศักราชใหม่กับการประกันคุณภาพการศึกษา จากนั้นไปการประกันคุณภาพการศึกษาจะไม่ใช่ภาระไม่ใช่สิ่งยุ่งยาก ไม่ได้มุ่งเน้นตัดสิน แต่เป็นการให้คำปรึกษา แนะนำ ส่งเสริมสนับสนุนแบบกัลยาณมิตรเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้วยเป้าหมายสำคัญ คือ “คุณภาพผู้เรียน”

เรียนรู้
“การประกันคุณภาพยุคใหม่” ได้
เพียงสแกน QR Code

วารสารการศึกษาไทย
THAILAND EDUCATION JOURNAL

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ๔๔/๒๐ ถนนสุโขทัย เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐
โทร. ๐ ๒๖๖๘ ๘๑๒๓ ต่อ ๑๑๑๒ โทรสาร ๐ ๒๒๔๓ ๐๐๘๓ www.onec.go.th เด็กไทยในฝันโดยสภาการศึกษา

ISSN - 1694-5073
9 771686 05073001